

Het gevechtsvak en het aanvalsvak.

DOOR

R. J. HOFFMANN,

Luitenant-Kolonel der Infanterie.

I. *Uiteenzetting van de begrippen.*

Een Leger ¹⁾, dat ten aanval voorwaarts gaat, moet een bepaalde breedte beslaan; deze breedte wordt, bij het naast elkander optreden van verschillende Legers, vastgesteld door den Opperbevelhebber dier Legers. Bij een afzonderlijk optredend Leger hangt ze af van de front-uitbreiding van den tegenstander, waarbij wel gestreefd zal moeten worden naar overvleugeling.

Een Leger bezit echter zoo goed als nooit de middelen om over de geheele frontbreedte, die het in de practijk zal moeten innemen, een krachtigen aanval op touw te zetten, zoodat de Bevelhebber daarvan in den regel gedwongen zal zijn in het breede vak, dat zijn Leger beslaat, een aanvalsvak van bescheidener afmetingen uit te kiezen, verband houdende met de middelen, waarover hij beschikt. ²⁾

Het vak nu, waarin een groote eenheid (Leger, D.G., Div.) optreedt, zullen we bestempelen met den naam **gevechtsvak**, het beperkte gedeelte, waarin de eigenlijke aanval plaats heeft, met den naam **aanvalsvak**. Beschikt een groote eenheid (D.G. of Div.) over de middelen om in haar geheele gevechtsvak tegelijkertijd krachtig aan te vallen, zoo valt voor deze eenheid het gevechtsvak samen met het aanvalsvak.

Zooals reeds uit het vorige opstel moge gebleken zijn, gelden voor genoemde begrippen in het Fransche Leger resp. de namen: „zône d'action” en „zône d'attaque”. De naam „gevechtsvak” is door ons gekozen in navolging van punt 180 *Gev. Handl.*; het begrip „aanvalsvak” wordt in dat punt blijkbaar aangegeven door: „zwaartepunt van den aanval”.

Intusschen kan ons de motiveering van het zwaartepunt van den aanval in genoemd punt niet bekoren. Niet „teneinde met zoo min mogelijk verliezen den aanval te doen slagen”, wordt een z.g. zwaartepunt gekozen, doch louter omdat de aanval, door beperkte beschikking over de noodige middelen, anders geen kans van slagen heeft. Het zou aan te bevelen zijn, dat beide begrippen, voor eens en voor al, duidelijk in de *Gev. Handl.* werden vastgesteld en vastgehouden, zoodat

---

¹⁾ We bedoelen hier het Leger in de organieke beteekenis, dus een organisatie, bestaande uit een aantal Legerkorpsen of, zooals bij ons te lande, uit een aantal D.Gn. met de noodige andere organisaties.

²⁾ Hetzelfde geldt uiteraard in beginsel ook voor de groote eenheden van lagere orde (D.G., Div.).

later niet in andere omschrijvingen en benamingen behoeft te worden vervallen, waardoor de zaak o.i. maar wordt vertroebeld. ¹⁾

II. *Het gevechtstavak.*

We zullen nu aannemen, dat ons Veldleger, zooals dit is samengesteld volgens het boekwerk „Oorlogsorganisatiën”, optreedt in hooger verband (bijv. in Legergroepsverband) en dat de C. van de Legergroep aan dat Veldleger — om niet te overdrijven — een gevechtstavak van ongeveer 16 KM. heeft toegewezen, met opdracht den vijand aan te vallen, hem uit zijn stelling te verjagen en daarna door te stooten in de algemeene richting van een op grooten afstand achter diens front gelegen plaats A.

Welke formatie zal het V. Lr. nu moeten hebben bij den *naderingsmarsch*?

Onderstellen we dan dat de vijand in een stelling is gesignaleerd. Het eerste doel moet zijn om, over de geheele breedte van het gevechtstavak, de gevechtsaanraking met den tegenstander te verkrijgen; in den regel kan eerst daarna worden bepaald, waar in dit gevechtstavak het aanvalsvak zal worden gekozen. Hieruit volgt, dat er gedurende den naderingsmarsch met een minimum aantal krachten (divisiën) in voorste lijn zal moeten worden volstaan, terwijl dus zooveel mogelijk divisiën in tweede lijn moeten worden gehouden. Deze laatste immers moeten dienen om later in het aanvalsvak te worden ingezet en overigens om een reserve in de hand van den C.V. te vormen met het doel om divisiën in voorste lijn z.n. af te lossen ²⁾, een succes voort te zetten of het aanvalsvak naar een ander gedeelte van het gevechtsveld te kunnen verleggen. M.a.w. de C.V. moet zijn V.Lr. zoo manoeuvreerbaar mogelijk houden.

Wij dienen thans na te gaan, hoe groot het minimum aantal divisiën in voorste lijn moet zijn en om daartoe te geraken, is het noodig de daarbij geldende eischen vast te stellen.

In de eerste plaats moet rekening worden gehouden met de *mogelijkheid, dat de vijand zal aanvallen*. Want zelfs voor het geval deze in een stelling is gesignaleerd, mag er niet op worden gerekend, dat hij daarin rustig zal blijven zitten. Immers hij kan zich tijdelijk tot de verdediging hebben bepaald in afwachting van versterking aan troepen en middelen. Voorts zijn de krijgslisten de wereld nog niet uit en kan het aanleggen van versterkingen, enz. dienen om den aanvaller op een

¹⁾ Om dit te illustreeren, willen we bijv. aanhalen uit punt 250:

„Waar — om de gedachte te bepalen — de breedte van het *aanvalsvak* eener met enkele afdelingen artillerie versterkte divisie, welke den *hoofdaanval* in het divisiegroepstavak moet verrichten, in den regel niet meer dan 2 KM. zal bedragen, kan de frontbreedte van een voorregiment, in welks vak het *zwaartepunt van aanval* der divisie moet liggen.....

(De cursiveeringen zijn van ons).

²⁾ De in gevecht zijnde divisiën mogen niet te veel worden uitgeput, daar zij anders binnen afzienbaren tijd niet meer gevechtvaardig kunnen worden gemaakt. Een divisie, die de hws. heeft kunnen doorbreken, zal wel een groot eind op weg zijn om afgelost te worden.

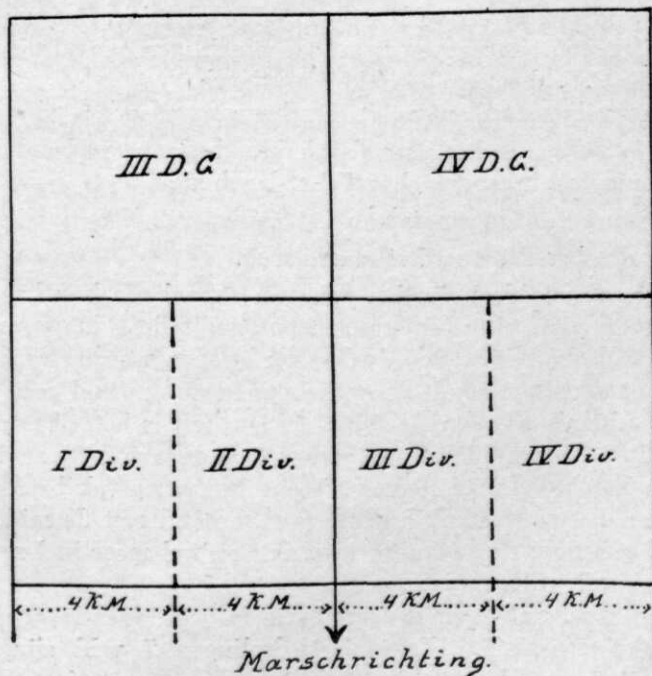
dwaalspoor te brengen met het doel daarna zelf krachtig toe te tasten. Daarom kunnen we dan ook in beginsel niet instemmen met de in de eerste zinsnede van punt 190 Gev. Handl. aangegeven, o.i. onvoorzichtige wijze, waarop de naderingsmarsch plaats heeft, „wanneer de zekerheid bestaat, dat de tegenstander zich in een verdedigingsstelling heeft vastgezet”, want deze zekerheid kan niemand ons verschaffen! Ook in dit geval dient dus o.i. gehandeld te worden als tegenover een aanrukkenden vijand. ¹⁾

Rekening houdende met de mogelijkheid van een aanvallend optreden van den vijand, moeten de divisiën in voorste lijn dus in staat zijn een krachtige verdediging te voeren, d.w.z. een gevechtvak van gemiddeld 4000 M. breedte beslaan (zie noot ¹⁾) blz. 71 Gev. Handl. I). ²⁾

Over een front van 16 KM. zijn op dezen grondslag dus noodig 4 divisiën in voorste lijn. Nemen we daarvoor 2 D.Gn., dan blijven dus 2 D.Gn. (en het grootste deel der legerartillerie) in de hand van den C.V. voor de hierboven genoemde doeleinden.

In figuur 1 is deze toestand schematisch aangegeven.

Figuur 1.

¹⁾ Overigens verwijzen we in dit verband naar blz. 6 tot 10 van de studie van den kapitein van den G. S. DIJXHOORN in de extra-aflevering van het orgaan v. d. V. t. b. v. d. Kr. 1929—'30.

²⁾ We moeten er nadrukkelijk de aandacht op vestigen, dat deze getallen, evenals de hier volgende schema's alleen dienen om de gedachte te bepalen en te verduidelijken. Zoo zullen bijv. de gevechtsvakken voor divisiën in bedekt terrein kleiner kunnen zijn dan voor die in open terrein.

Na het voorgaande willen we nog terloops de aandacht vestigen op het gestelde in den laatsten zin van noot ³⁾ blz. 10 Gev. Handl. II, omdat dit wel eens aanleiding geeft tot misverstanden. Zooals reeds werd uiteengezet, wordt aan een Leger een gevechtsvak van bepaalde breedte van hoogerhand aangegeven of, bij zelfstandig optreden, door den vijand opgelegd. Hieruit volgt, dat versmalling van het front van de eene D.G. (Div.) onvermijdelijk zal moeten leiden tot verbredening van dat van de neven-D.Gn. (Divn.); dit vormt een zeer moeilijke manoeuvre, welke echter niet steeds kan worden ontgaan. De wisseling van breedte van gevechtsvakken gedurende den naderingsmarsch zal intusschen meer worden beïnvloed door den vorm en de gesteldheid van het terrein, dan door de plaats, waar het aanvalsvak zal worden gekozen. ¹⁾

Voldoet het aantal divisiën in voorste lijn aan den hierboven genoemden eisch, dan is het duidelijk, dat ook kan worden voldaan aan de overige te stellen eischen, n.l. het steunen van de voorhoede en het voeren van de inleidende gevechten, bij welke laatste het in hoofdzaak aankomt op de sterkte aan artillerie.

III. *Het aanvalsvak.*

Zooals reeds werd vermeld, is het V.Lr. niet in staat om over het geheele hierboven aangegeven front een krachtigen aanval uit te voeren en kiest de C.V. dus een bepaald aanvalsvak.

Achtereenvolgens zullen we in beschouwing nemen:

- a. de *breedte*, die het aanvalsvak kan beslaan, verband houdende met de middelen, waarover het V.Lr. beschikt;
- b. de keuze van de *plaats* van het aanvalsvak.

Ad. a. De breedte van het aanvalsvak.

Het zou een voordeel zijn het vak van aanval zoo breed mogelijk te nemen, omdat dan over een groot front gelijktijdig kan worden aangevallen en de beslissing dus eerder zou kunnen worden verkregen.

Doch met wenschen houdt de werkelijkheid nu eenmaal geen rekening, zij vraagt uitsluitend naar de feiten en een feit is het, dat over dergelijke fronten de middelen ontbreken om de aanvallende infanterie voldoende krachtdadig te steunen. Want het vraagstuk betreffende de breedte van het aanvalsvak houdt nauw verband met de middelen aan artillerie, waarover de aanvaller beschikt, en wel meer in het bijzonder met het aantal afdeelingen 7 veld.

De *steunende* taak toch der artillerie is *begeleitend* (agressief) en *beschermend* (passief). Alleen de afdeelingen 7 veld zijn, door de groote snelheid en de wendbaarheid van haar vuur, in staat om te voldoen aan de eischen, die het beweeglijk karakter der begeleitende taak aan de artillerie stelt. Immers het begeleitend vuur moet de

¹⁾ Zie overigens de hiervoren genoemde studie van den kapitein v. d. G. S. DIJXHOORN, blz. 61 e.v.

infanterie snel kunnen voorafgaan en moet voldoende machtig zijn. Aan dezen eisch voldoen de houwitsers en verouderde vuurmonden niet, zoodat deze alleen in aanmerking kunnen komen voor de beschermende taak; hetgeen intusschen niet wegneemt, dat ook de kanonnen van 7 veld beschermend kunnen optreden.

Voor de begeleidende taak rekt men voor een begeleidend afsluitingsvuur en voor een begeleiding door middel van vuurconcentraties, als bedoeld in punt 255 *Gev. Handl.*, op één afdeeling van 7 veld voor 300 M. front.¹⁾

Nu kan men wel is waar aanvoeren, dat dit alleen geldt voor een aanval op krachtig verdedigde fronten, doch dan dienen we erop te wijzen, dat een aanvaller tegenover een vluchtig ingerichte stelling²⁾ in den regel over te weinig gegevens beschikt omtrent zijn tegenstander, om aan zijn infanterie een solide begeleiding door artillerie te kunnen verzekeren. En juist onder omstandigheden, dat men zoo betrekkelijk weinig van den vijand weet, dat men dus bijna geen houvast heeft omtrent de plaatsen van zijn weerstand, komt het ons niet logisch voor erop te rekenen, dat men dan met minder artillerie of met het, hier en daar op goed geluk af, leggen van eenige vuurconcentraties het pleit kan winnen.

O.i. behoort dus in den regel *in het vak van aanval* een vrijwel *aaneengesloten* vuur, hetzij in den vorm van een begeleidend afsluitingsvuur, dan wel van vuurconcentraties, aan de infanterie vooraf te gaan. Kan aan dezen eisch niet worden voldaan, dan vreezen we, dat de infanterie het tekort aan artilleriesteun niet kan aanvullen met eigen middelen en dat zij daarvan den terugslag op gevoelige wijze zal ondervinden.

Ons dus stellende op bovenvermeld standpunt, kan een D.G., met haar organieke middelen aan artillerie, een krachtigen aanval doen over een breedte van $4 \times 300 = 1200$ M. Maar wat is een bres van 1200 M.? O.i. een muizenval en een kogelputje! De breedte van een dergelijk aanvalsvak is a.h.w. met één oogopslag te overzien en de vijand kan daarop van alle zijden en van het eene einde naar het andere zijn vuurmiddelen concentreeren om den aanval te smoren. We verwachten van een dergelijke „bres”, althans in de hws. van een verdediger, dan ook niet te veel.³⁾

We komen dus tot het zeer moeilijke vraagstuk van de *minimum* breedte van de te maken bres, d.w.z. van het aanvalsvak.

1) Voor den aanval in den stellingoorlog rekt men bij begeleidende afsluitingsvuren op 200 M. per afdeeling. Twee batterijen krijgen dan elk 100 M. (projectielen in schokstelling) voor haar rekening, terwijl de derde batterij over het geheele front van 200 M. daaraan voorafgaat met een vuur met projectielen in tijdstelling (feu de ratissage).

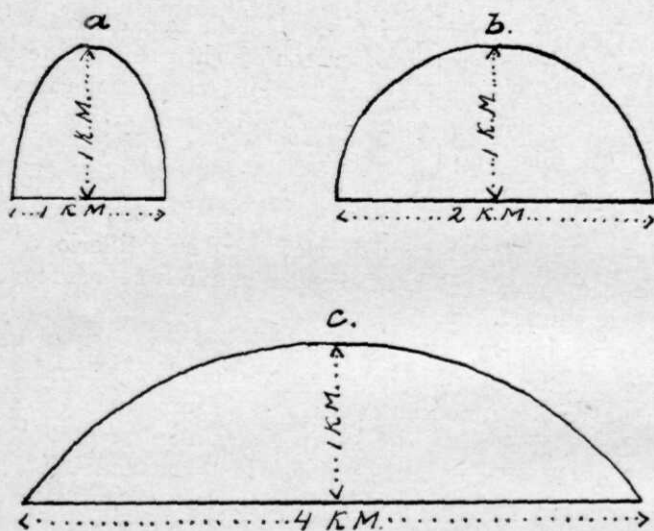
2) Bedoeld wordt een stelling, waarvan het vuur is georganiseerd.

3) Tegenover een aaneengesloten vuurfront van geringe diepte (bijv. van voorposten) kan een aanvalsvak van 1200 M. of minder tot een resultaat leiden. De bres behoeft dan geen langgerekten vorm te krijgen.

Vragen we ons dan eerst af hoe *diep* de bres moet zijn. Als *minimum* eisch wordt gesteld, dat deze reikt tot de ruglijn van de hws. van den verdediger en op grond hiervan zal zij dus *ten minste* een diepte van 1 KM. moeten hebben.

Achtereenvolgens zullen we nu ter vergelijking geven een bres met een basis van resp. 1, 2 en 4 KM. en met een diepte van 1 KM. (zie figuur 2).

Figuur 2.

Beschouwen we figuur a, dan zien we spoedig de onbestaanbaarheid van een dergelijke bres in; was het te veel gezegd, toen we hierboven spraken van een muizenval en een kogelputje? Het is haast onmogelijk om volgende troepen in de bres te drukken om den aanval te voeden. Het front wordt uitgerekt van 1 tot ± 3 KM.

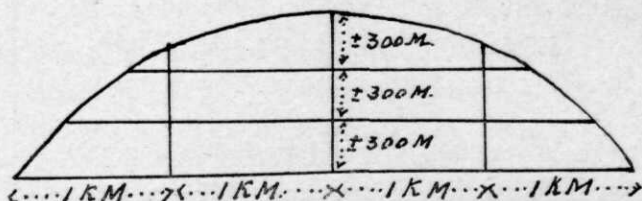
Figuur b ziet er wat gunstiger uit; het front wordt uitgerekt van 2 KM. tot ± 3 KM. Deze uitrekking is in verhouding echter nog te groot; immers het front van een divisie van aanvankelijk 2 KM. zou ten slotte vergrooten tot ± 3 KM. Bovendien is de vuurwerking van den vijand, in verband met den betrekkelijk nauwen toegang, in de bres nog te groot om een krachtige voeding van den aanval te veroorloven.

O.i. begint de vorm van de bres, aangegeven in figuur c, een eenigszins aannemelijk aanzien te verkrijgen. De uitrekking van het front bedraagt slechts ± 500 M. De bres heeft een zoodanig breedten toegang, dat ons voeding van den aanval van achter goed mogelijk lijkt.

In plaats van een *gelijktijdigen* aanval over het geheele front van het aanvalsvak, zou men bijv. kunnen beginnen met een *deuk* van 1 KM.

breedte en 300 M. diepte in de vijandelijke hws. te maken, om deze vervolgens, door het verleggen van het artillerievuur, uit te breiden (zie figuur 3).

Figuur 3.

Om hetzelfde resultaat te bereiken, zou men dus ongeveer 9 partieele aanvallen op touw moeten zetten! In een studie in de Revue d' Artillerie van 15 Febr. van dit jaar zegt de schrijver van het artikel „Un cas concret de l' emploi de l' artillerie” omtrent deze wijze van werken: „Mais on est assez limité dans ce jeu, car on tombe vite dans un travail „à la lime”, au lieu du travail en gros „à l' emporte-pièce”, et l' expérience de la guerre a montré bien de fois que le travail à la lime ne donne que des résultats lents, coûteux, médiocres.”

We meenen door bovenstaande figuur deze waarheid vrij duidelijk te hebben gedemonstreerd.

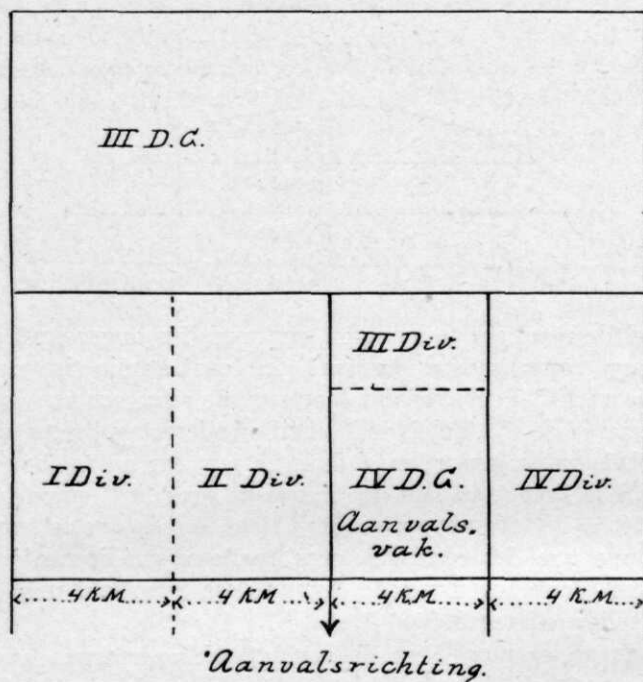
Uit een en ander mogen we de gevolgtrekking maken dat een vak van aanval van 4 KM. breedte in het gevechtvak van 16 KM. van het V.Lr. geen overdreven eisch is.

In dat vak kan dus optreden één D.G. met de beide divisiën naast elkander, mits we haar voorzien van de noodige middelen aan artillerie om over dat vak *gelijktijdig* aan te vallen. Voor een dergelijke breedte zijn, op grond van de voorafgaande uiteenzettingen, noodig om den aanval te begeleiden: $\frac{4000}{300} = \pm 13$ afdeelingen 7 veld. Wordt nu in ons schema in figuur 1 het vak der III Div. aanvalsvak, en de IV D.G. aangewezen om den aanval te verrichten, dan wordt de toestand als aangegeven in figuur 4.

De IV D.G. beschikt over 4 afdeelingen 7 veld; bovendien kunnen nog worden gebruikt de beide afdeelingen van de III Div., welke thans als reserve van de IV D.G. zal optreden; te zamen dus 6 afdeelingen, zoodat er nog 7 tekort komen.

Bovendien zullen de nevendivisiën (II en IV Div.) den aanval van de IV D.G. krachtig moeten steunen, door in de deelen van haar gevechtvak, grenzende aan het aanvalsvak dier D.G., den vijand vast te grijpen en hem daardoor te beletten op laatstgenoemd vak in te werken. Nu zou men kunnen plukken aan de artillerie der III D.G., die nog in reserve is, doch dit is uiteraard minder gewenscht, omdat deze D.G., bij verlegging van het aanvalsvak, in haar geheel daartoe beschikbaar moet blijven. Stellen we, dat voor elk van de bovengenoemde

Figuur 4.

nevendivisiën, nog 2 afdeelingen 7 veld noodig zijn, dan komen we tot een tekort van 11 afdeelingen 7 veld.

De toestand is dus niet rooskleurig, doch met den huidige stand onzer middelen levert, uit bovengenoemden hoofde, een aanval van ons V.Lr. o.i. weinig perspectief op.

Wij wezen er reeds op, dat voor beschermende doeleinden o.a. de afdeelingen verouderde artillerie kunnen worden aangewend. Zij kunnen bijv. de flanken van de bres afsluiten; is de bres tot 1 KM. diepte gevorderd, dan zullen toch ten minste 6 afdeelingen noodig zijn om de beide flanken daarvan door afsluitingsvuren te beschermen.

Slaan we nu eens den blik naar het buitenland, dan treffen we o.a. in het Fransche leger, ter versterking van de artillerie in het aanvalsvak, de z.g. „artillerie portée” aan, zijnde kanonnen van 75 mM., die op automobielen worden vervoerd. Daardoor is men dan ook in staat, het vak van aanval spoedig naar een andere plaats te verleggen, in het boven aangegeven schema bijv. naar het vak der I Div., met welken aanval de III D.G. zou kunnen worden belast.

Uit het vorenstaande meenen we de navolgende gevolgtrekking te mogen maken:

Indien we bij ons te lande den aanval willen beoefenen, is het, om niet te vervallen in tactische onmogelijkheden en in onderschatting van de kracht van de verdediging, gewenscht om aan te nemen, dat we bijv. beschikken over een bescheiden aantal van ± 11 afdeelingen legerartillerie van 7 veld, vervoerd op automobielen of voorzien van motortractie ¹⁾).

Ad. b. De plaats van het aanvalsvak.

Bij het kiezen van de plaats van het aanvalsvak komen de navolgende voorwaarden naar voren:

1e. De zône der gecombineerde vuren van den verdediger moet op die plaats zoo smal mogelijk zijn, waardoor de gereedstelling zoo dicht mogelijk bij zijn frontlijn kan geschieden.

2e. Het terrein moet den vooruitgang uit de uitgangstelling be gunstigen.

3e. De artillerie moet de aanvallende infanterie gemakkelijk kunnen steunen; daartoe is gewenscht een vrij uitzicht voor de artilleriewaarnemers over het aanvalsveld. In verband hiermede is de neiging, om voor den aanval bij voorkeur bedekt terrein op te zoeken, niet juist, omdat de artillerie dan in den regel niet of niet krachtig genoeg kan steunen; en de oorlog heeft toch duidelijk geleerd, dat een aanval zonder dezen steun haast onuitvoerbaar is. Het gunstigst voor den aanval is dus een terrein met lichte golvingen, waarin de infanterie z.n. dekking kan vinden, terwijl de artilleriewaarnemers van hun opstellingen dit terrein kunnen overzien (*liaison par la vue*) ²⁾).

Voldoet het aanvalsvak aan deze eischen, dan wordt in den regel tevens voldaan aan de voorwaarde, dat de zwakste plaats van den vijand wordt aangetast.

IV. De aanval in het gevechtvak buiten het aanvalsvak.

Zooals we reeds vermeldden, zullen de divisien in de aan het aanvalsvak van het V.Lr. grenzende deelen van het gevechtvak — in het schema figuur 4: de II en IV Div. — den aanval van de IV D.G. moeten steunen. De zoo juist genoemde divisien moeten dus een aanvalsvak kiezen van beperkte breedte, resp. aan de linker- en rechterzijde van haar gevechtvak. Zelfs met versterking van deze divisien, elk met 2 afdeelingen 7 veld, zal haar actie niet verder kunnen reiken. In het overige gedeelte van haar gevechtvak zullen ze dus een druk moeten uitoefenen en gebruik moeten maken van de voordeelen, die de IV D.G. behaalt. Overigens zouden deze divisien, als het in het

¹⁾ Deze kunnen in oorlogstijd zijn aangeschaft of betrokken van een onzer bondgenooten. Bovendien mogen we verwijzen naar de noot op blz. 88 *Gev. Handl. II*, waar het artikel „vechtwagens” wordt genoemd, dat we evenmin bezitten.

²⁾ Het vorige jaar troffen we een artikel aan in het *Mil. Woch.*, waarin werd gewezen op de omstandigheid, dat de Franschen in hun voorschriften dit beginsel huldigen en de schr. de o.i. juiste conclusie trok, dat het voor den verdediger dus zaak is stellingen met betrekkelijk kleine schootsvelden te kiezen.

kader van haar opdracht past, de „travail à la lime” kunnen toepassen. Haar actie blijft echter van secondaire aard.

Een en ander geldt tot op zekere hoogte ook voor de I Div. Soms kan zelfs aan de groote eenheden buiten het aanvalsvak van het V.Lr. aanvankelijk een verdedigende houding worden voorgeschreven, in het bijzonder als de breedte van haar gevechtsvak haar aanvallend vermogen verre overtreft.

V. *Samenvatting.*

In het voorafgaande hebben we buiten behandeling gelaten de noodzakelijke hoeveelheid artillerie voor artilleriebestrijding e.d. Hoewel deze een beschouwing ten volle waard is, hebben we, terwille van de beknoptheid, ervan afgezien daarover uit te weiden. We hopen echter te hebben bereikt, dat de aandacht is gevallen op verschillende vraagstukken betreffende den aanval, waaromtrent o.i. niet steeds zuivere denkbeelden heerschen.

Uit onze uiteenzettingen moge gebleken zijn, dat er een principiëel verschil bestaat tusschen de wijze van aanvallen van een groote eenheid, naarmate deze optreedt *in*, dan wel *buiten* het aanvalsvak van het V.Lr. Bij oefeningen op de kaart en in het terrein dient dus scherp in het oog te worden gehouden in welk geval de in beschouwing genomen eenheid verkeert.

Wordt een optreden verondersteld in een vak van aanval, dan moeten de noodige middelen aanwezig worden geacht om de waarschijnlijkheid van slagen aannemelijk te maken.

Indien een aanval met onvoldoende middelen wordt uitgewerkt en men laat dien, terwille van het gewenschte verloop der oefening, slagen, dan bestaat het groote gevaar, dat den deelnemers een overschatting van de aanvalskracht en een onderschatting van het afwerend vermogen der moderne vuurwapenen wordt bijgebracht.

Het is onze vaste overtuiging, dat hiermede de verkeerde weg zou worden bewandeld. Vooral in de bestaande verhoudingen bij ons te lande lijkt het ons van het grootste belang aan de verdedigende kracht der vuurwapenen haar volle waarde toe te kennen en **daardoor het vertrouwen te vestigen in een vechtwijze, die in een eventueelen oorlog, althans in den aanvang, waarschijnlijk voor ons zal zijn weggelegd.**

De operatiën in Oost-Pruisen van 1 Augustus tot 15 September 1914.

Een krijgsgeschiedkundige strategische studie,

DOOR

J. J. C. P. WILSON,

Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar bij de Hoogere Krijgsschool.

(*Vervolg van blz. 369.*)

VI. De afrekening met Rennenkampf. (1—15 September 1914).

1. Gereedstelling en opmarsch (1—6 September).

Reeds werd er op gewezen, dat C.-VIIIe Leger het oog voortdurend op het Njemenleger had gericht en gedurende de manoeuvre van Tannenbergh had getracht troepen te verzamelen bij en Z.W. van Allenstein, teneinde een macht in de hand te hebben om verdedigend, dan wel aanvallend tegen een opmarsch van dit leger op te treden.

Tengevolge van onvermijdelijke wrijvingen en door het ingrijpen van I R.K. en VI R.K. op 30 Augustus, was van deze plannen betrekkelijk weinig terecht gekomen, zoodat de toestand bij het VIIIe Leger op 31 Augustus vrijwel was, zooals schets 9 aangeeft.

Als defensieve Noordelijke dekking van het leger bevonden zich bij Allenstein I Res.K., 37 I.D. (van XX A.K.) en 6 L.W.Brig.

Het legerbevel voor 1 September regelde verder de verzameling van de onderdeelen:

XX A.K. (min 37 I.D.) moest worden opgesteld Z.O. van Allenstein, achter 37 I.D.; XVII A.K. bij Iedwabno (front Oost).

L.W.Div. v. d. GOLTZ moest W. van Neidenburg blijven.

I A.K., waarbij de detachementen MÜHLMANN, v. UNGER, SCHMETTAU, 3 Res.D. en 70 L.W.Brig., moest de hergroepering tegen aanvallen uit Zuid. richting dekken.

Inmiddels waren van het Westelijk front 2 korpsen (XI A.K. en G.Res.) en de 8e (Saksische) C.D. in aantocht ter versterking van het VIIIe Leger. Deze versterking was door C.-VIIIe Leger *niet* gevraagd; Generaal LUBENDORFF heeft zelfs aan de O.H.L. uitdrukkelijk telefonisch medegedeeld, dat men in het Oosten die korpsen kon missen, indien zij in het Westen noodig waren. Aanvankelijk zouden zelfs 3 korpsen worden gezonden.

Over deze geste van Generaal VON MOLTKE is al heel wat te doen geweest. Vermoedelijk heeft men in het Groote Hoofdkwartier den toestand in het Westen te rooskleurig ingezien. In het Oosten evenwel

verliepen de gebeurtenissen minder naar wensch. De Oostenrijk-Hongaarsche troepen werden door de Russische legers teruggedreven.

Dit schijnt wel het doorslaggevende motief van de O.H.L. voor de krachtenverschuiving te zijn geweest. Algemeen wordt gewezen op de fout, dat de beide korpsen gedurende de beslissende dagen van Tannenberg en vóór den Marneslag in den trein verbleven en dus *nergens* beschikbaar waren.

Men moet evenwel deze aangelegenheid ruimer bezien. Zeer zeker zal de vrees voor een bezetting van een Duitse provincie door Russische legers een reden voor de versterking zijn geweest, doch het hoofdmotief lag n.m.m. in het feit, dat een verpletterende nederlaag van O.H. een ramp zou zijn geweest. *Men moest den bondgenoot helpen*. Daarvoor was een operatie noodig van het VIIIe Leger in Z.O. richting over de Narew. Deze operatie moest worden ingezet, zooals de O.H.L. mededeelde, na de afrekening met *RENNENKAMPF*.

Een *snelle* afrekening en een *krachtig* ontlastingsoffensief over de Narew waren van het zwakke VIIIe Leger niet met zekerheid te verwachten, vandaar dat tijdig een versterking noodig was.

Een en ander moge geen verontschuldiging vormen voor de verzwakking van den — toch al zwakken — beslissenden vleugel op het hoofdoperatietooneel, het geeft toch een eenigszins anderen blik op dezen veelgesmaden maatregel. N.m.m. zou deze te verdedigen zijn, indien de beide korpsen aan den Zuidelijken vleugel van de op het Westfront opereerende macht zouden zijn onttrokken.

Plan van den Legercommandant.

Een dubbele omvatting was niet mogelijk. De krachten lieten een dergelijke operatie in verband met het breede front niet toe.¹⁾ Men besloot nu tot een frontaanval met een omvatting van den Zuidelijken vleugel. Deze operatie was niet eenvoudig, aangezien die vleugel was aangeleund aan het merengebied, zoodat de omvatting door dit gebied moest worden ingezet en uitgevoerd.²⁾ Voorts liep zij kans, zelve op haar buitenflank te worden bedreigd door Russische troepen, die volgens ingekomen berichten bij Augustow en Ossowiec werden uitgeladen. Men vermoedde daar de vorming van een reserve-leger.

Dientengevolge zou bij de uit te voeren manoeuvre het VIIIe Leger worden verdeeld in 3 groepen:

- a. een frontgroep, die zou aanvallen tusschen de Mauersee en de Pregel;
- b. een Zuidelijk-omvattende groep, die Oostelijk van Lötzen zou moeten optreden;
- c. een flankdekking, ongeveer bij Lyck.

¹⁾ Generaal VON FRANÇOIS beweert van wel; hij staat echter — voor zoover ik heb kunnen nagaan — in die meening alleen.

²⁾ Een omvatting van den Noord. vleugel was buitengesloten (tijdverlies, rivieren, ongunstig wegnnet, minder uitwerking op de Russische verbindingen).

Bij deze operatie zou de aanvaller misschien het geluk kunnen hebben, dat *RENNENKAMPF*, bevreesd voor een omvatting van zijn Zuidelijken vleugel, zijn troepen naar het Zuiden zou samentrekken. Deed dit geval zich voor, dan opende zulks de mogelijkheid om met deelen van den Noordelijken vleugel van de frontgroep tot omvatting over te gaan, wat tot een tweede „Tannenberg” zou kunnen leiden.¹⁾

De verdeling van de krachten over de drie groepen zal nog nader worden beschouwd.

Vóór de gereedstelling voor den aanval kon worden ingenomen, moest nog veel worden verricht.

Van het grootste belang was de herstelling van de spoorwegen, vooral van het zeer belangrijke knooppunt Korschen (schets 4). *De Russische cavalerie had geen militaire schade aangebracht; zelfs de groote spoorlijnen waren niet beschadigd.* De Duitschers moesten dus alleen hun eigen vernielingen herstellen. Dit ging vlot; zelfs de „grondige” vernielingen waren na 48 uur weer ongedaan. Dit wijst er op, dat zij onoordeelkundig waren verricht. *LUDENDORFF* zegt: „Die Truppe besasz noch keine genügenden Erfahrungen (n.l. van de vernielingen). Besondere technische Anweisung sind nötig. Ich habe für die Zukunft daraus gelernt.”

Ik wil in dit verband even wijzen op deze les, die de bestudeering van de krijgsgeschiedenis biedt. Indien men afdoende vernielingen wenscht, zal men deze in vreedstijd grondig moeten voorbereiden. Improvisatie leidt tot „Spielerei” en mislukkingen.

Op 1 en 2 September werden de vruchten van de overwinning bij Tannenberg nog geplukt. In die dagen werden de L.W.Div. v. d. *GOLTZ*, de 35 Res.D. (alg. reserve van Thorn), de alg. reserve van Graudenz, de brigade *MÜHLMANN* en 70 L.W.Brig. belast met de taak van flankdekking aan de 150 KM. lange Zuidgrens. Deelen ervan veroverden op 3 Sept. Mlawa (schets 4).

Op 1 September werden uitgeladen (zie schets 4):

XI A.K. (Gen. *VON PLÜSKOW*) aan de lijn Ostenrode—Allenstein;

G.Res. (Gen. *VON GALLWITZ*) bij Elbing;

8 C.D. (Gen. v. *SCHULENBERG*) bij Rosenburg en Riesenberg.

In den avond van 3 September bevonden zich (zie schets 10):

L.W.troepen en vestingtroepen te Mlawa en aan de Zuidgrens;

I A.K. en 3 Res.D. van Neidenburg tot Willenberg;

XVII A.K. bij Ortelsheim;

XX A.K., XI A.K., I R.K. en 6 L.W.Brig. in en om Allenstein;

G.Res. aan de Passarge;

¹⁾ C.-VIIIe Leger heeft evenwel deze mogelijkheid zelf uitgeschakeld door de Russen in den waan te brengen, dat O. van Koningsbergen 2 actieve Deutsche korpsen zouden aanvallen.

8 C.D. in opmarsch richting Lötzen;
 1 C.D. vóór het front (1 C.Brig. bij Johannsburg);
 Div. Koningsbergen en 2 L.W.Brig. aan de Deime.

De Hauptreserve van Posen werd aangetrokken, doch heeft eerst later deelgenomen aan de operatiën.

Van RENNENKAMPF'S leger was bekend, dat het met den Noordvleugel vóór de Deimelinie stond; dit was door uitvallen van de Div. Koningsbergen op 1 September vastgesteld. Verder strekte zijn front zich uit over Wehlau, Allenburg, Gerdauen en Drengfurth tot Oost van Lötzen. Bij Johannsburg stonden Russische troepen van een onbekend korps; bij Grajewo werd druk treinverkeer vastgesteld. De 1 C.Brig. werd dientengevolge op 3 Sept. bij Johannsburg gelaten.

Achter het Noordelijke deel van RENNENKAMPF'S front stelden vliegers op één dag 3 legerkorpsen in reserve vast.

In den Duitschen opmarsch, die 4 Sept. aanving, teekent zich reeds de verdeeling van de strijdkrachten in de bovenvermelde 3 groepen:

De *Noordgroep*, frontgroep, werd gevormd door:

G.Res., marcheerende over Landsberg—Pruis. Eylau;

I Res.K. (met 6 L.W.Brig.), marcheerende over Bartenstein;

XI A.K., marcheerende over Bischofstein;

XX A.K., marcheerende over Rössel.

De *Zuid.*, *omvattende groep* bestond uit:

XVII A.K., marcheerende over Sensburg—Lötzen;

I A.K., marcheerende over Ortelsburg—Nikolaïken;

1 C.D. (min 1 C.Brig.) versluisde den opmarsch van deze groep;

8 C.D. volgde XVII A.K.

De *flankdekking* van de Zuidgroep ten slotte werd gevormd door 3 Res. D., die Zuidelijk van I A.K. oprukte naar Johannsburg. 1 C.Brig. werd aan de 3 Res.D. toegevoegd.

De Div. Koningsbergen bleef in de Deimelinie, de L.W.- en vestingtroepen bleven aan de Zuidgrens.

Deze krachtenverdeeling geeft aanleiding tot eenige beschouwingen. LUDENDORFF klaagt, dat de manoeuvre van den eersten slag bij de Masoerische meren (ook wel slag van Angerburg genoemd) niet die waardeering heeft gevonden, die zij in zijn oog verdiende.

„Es war ein grosz angelegter und planmäsizig durchgeführter Entscheidungskampf gegen eine auszerordentliche Ueberlegenheit; es war mit schweren Gefahren verbunden.”

Inderdaad zijn de handelingen van het Legercommando door velen becritiseerd. Een veel gelezen bezwaar is, dat men de frontgroep te sterk achtte, zoodat voor de beslissende omvattende operatie te weinig krachten beschikbaar bleven.

Oberstleutnant a. D. v. SCHÄFER heeft in het Mil. Wochenblatt (No.

10 van 1924) daarover belangwekkende beschouwingen gegeven, die een ander licht op de zaak werpen en LUDENDORFF's klacht begrijpelijk maken. Het Njemenleger was sterk overmachtig en beschikte over krachtige reserves. Sedert 4 September verwachtte men aan Duitsche zijde een Russischen aanval Zuid. van de Pregel. *Een sterke Duitsche Zuidgroep zou bij een eventueel losbrekenden Russischen aanval niet kunnen helpen:*

- 1e. omdat die groep op eenige dagmarschen afstand zou opereeren;
- 2e. omdat zij bovendien van de bedreigde Noordgroep gescheiden zou zijn door de meren;
- 3e. omdat zij misschien in het Zuiden zou worden gebonden.

Het Njemenleger telde ten minste 11½ divisie en 5½ cav. divisie; res. divisieën waren nog in aantocht.

Het Legercommando wenschte niet te speculeeren op de passiviteit van de Russen, doch deelde een frontgroep in, die zichzelf eventueel defensief zou kunnen helpen. Op deze wijze werd een strategisch succes van de Russen in het Noorden — practisch gesproken — uitgeschakeld. Het nadeel, dat voor de Z.groep slechts 2½ korps overbleven, moest men op den koop toe nemen. Wel heeft C.-VIIIe Leger getracht die omvattende groep te ontlasten door RENNENKAMPF in de verleiding te brengen zijn reserves in het Noorden te laten, n.l. door een gefingeerd radiobericht, dat vermeldde, dat Oost. van Koningsbergen nog 2 Duitsche actieve korpsen zouden aanvallen.

Den 4en en den 5en September verliep de opmarsch naar wensch. De Russische cavalerie trok op de hoofdstelling of achter die stelling terug.

Inmiddels bereikten onrustbarende berichten het Legercommando. Sterke Russ. troepen marcheerden naar Bialla; Lyck en Arys waren bezet; bij Kolno waren zeer sterke troepen verzameld.¹⁾ Luchtverkenning was niet mogelijk.

De vraag was of onder deze omstandigheden (eventueel offensief van RENNENKAMPF; sterke bedreiging uit het Z.O.) het Legercommando zijn kracht mocht splitsen.

Men aanvaardde de gevolgen en splitste, aangezien dit het eenige werkzame middel was om het Njemenleger afdoende te slaan. Gelast werd, dat XVII A.K. in de aangegeven richting (Lötzen) moest door-marcheeren²⁾, terwijl I A.K. met 1 divisie over Johannisburg en met 1 divisie over Nikolaïken voorwaarts moest gaan. Dus een verschuiving van krachten naar den buitenvleugel. Voorts werden de 3 Res.D. en 1 C.Brig. onder de bevelen van C.-I A.K. gesteld.

¹⁾ Spoedig bleek dit laatste bericht valsch te zijn geweest.

²⁾ Men hield evenwel rekening met het aantrekken van XVIII A.K., 1 C.D. en 8 C.D. *Westelijk van de meren naar het Noorden*, indien RENNENKAMPF zijn offensieve plannen zou doorzetten.

Wederom zag de Generaal VON FRANÇOIS zich een uiterst eervolle, maar zeer moeilijke opdracht toegewezen. Ook thans zou deze „lastige”, doch buitengewoon energieke commandant met zijn dappere Oost-Pruisische troepen haar glorieus weten te volbrengen.

In den avond van 6 September was de toestand als aangegeven op schets 10.

Dien dag moest 1 C.Brig. Johannisburg ontruimen, dat evenwel door de voorhoede van 1 I.D. in den avond weer werd bezet.

Sterke Russische reserves werden vermoed tusschen Wehlau en Insterburg; andere waren in opmarsch van Tilsit en Gumbinnen, terwijl o.a. te Grajewo Russische kampen waren vastgesteld¹⁾. RENNENKAMPF deed — het wordt eentonig — niets.

2. De slag aan de Masurische meren (7—10 September 1914).

Den 7en September werd de slag bij Angerburg ingeleid.

De Noord. groep zette den opmarsch voort tot de lijn Friedland—Barten—Gerdaunen. I Res.K. (waarbij 6 L.W.Brig.) en XI A.K. kwamen in voeling met den vijand.

De Zuid. groep boekte een succes (zie schets 11).

Het XVII A.K. moest bij Lötzen door de merenlinie uitbreken, I A.K. moest in de richting Arys—Widminnen, 3 Res.D. over Biälla naar Drygallen marcheeren. 1 C.D. en 8 C.D. moesten achter XVII A.K. volgen en zich Oostelijk van Lötzen vóór het front ontplooiën.

XVII A.K. liep al spoedig (35 I.D. was toen nog West. van de meren) tegen sterke Russische stellingen bij Possessern.

I A.K. marcheerde Zuidelijk en Noordelijk om de Spirding See en stond 's avonds gevechtsklaar op de bekende oefeningsterreinen bij Arys tegenover Russische stellingen²⁾.

De 3 Res.D., die daarbij door deelen van I A.K. en door 1 C.Brig. werd gesteund, verdreef den vijand uit Biälla; 1 C.Brig. vervolgde in N.O. richting. De verslagen Russen behoorden tot XXII R.K., dat te Grajewo was uitgeladen geworden.

In den middag van 7 September werden de bevelen voor den slag uitgegeven, waarbij uitgegaan werd van de meening, dat 3 Russische korpsen als offensieve groep gereed waren gesteld tusschen Insterburg en Wehlau. De Deutsche frontgroep stond met 8½ divisie over een front van bijna 70 KM. breedte tegenover een stelling, die dagen

¹⁾ Het Zuidfront werd nu verzwakt. De L.W.Div. v. D. GOLTZ moest per trein en te voet naar Rudezanny oprukken en over Johannisburg marcheeren; 70 L.W.Brig. moest naar Myschinjez oprukken.

²⁾ Zeer merkwaardig was, dat in deze Russische stellingen waren opgenomen loopgraven, die eenige maanden tevoren bij manoeuvres waren aangelegd. Gen. VON FRANÇOIS voerde thans dezelfde manoeuvre uit, die hij toentertijd op het oefeningsterrein had gedaan!

achtereen door meesters in de veldversterkingskunst was ingericht geworden. De strijd zou hier anders worden dan bij Tannenberg en zich afspelen onder omstandigheden, waaromtrent men geen ervaringen had. De toestand kon nog onverkwikkelijk worden, aangezien de aanvaller (132 bataljons) in de minderheid was. (Het Russische front werd door ten minste 176 bataljons verdedigd.) Daar kwam nog bij, dat de Duitsche troepen zeer zware gevechts- en marschdagen achter den rug hadden, terwijl de Russen een veertiendaagsche rust hadden genoten of versch uit het binnenland kwamen.

Doch anderzijds stond hier een leger met „Tannenberg” in zijn vanen, bezielde met één wensch: Den vaderlandsechen bodem te bevrijden van den druk eener bezetting en van den geesel van den oorlog tegenover een tegenstander, die, uit vrees voor het Duitsche zwaard, rustig had toegezien, dat op enkele dagmarschen afstand een Russisch leger werd vernietigd. De moreele factoren waren aan de zijde der Duitschers!

De bevelen voor 8 September hielden voor I A.K. in (zie schets 11): Oprukken met 3 Res.D. naar Neu-Jucha aan de spoorbaan Lyck—Lötzen, met de rest van het korps Westelijk daarvan¹). XVII A.K. moest van Lötzen in N. richting opmarcheeren.

Bij XVII A.K. werd 1 C.D. (min 1 C.Brig.) ingedeeld. Deze moest snel doorstooten in 's vijands rug, den spoorweg Margrabowa—Goldap vernielen en Russische colonnes en treinen „unbeweglich machen”.

8 C.D. moest Rhein bereiken.

De frontgroep moest 's vijands vooruitgeschoven stellingen nemen, doch zulks mocht nabij Angerburg eerst gebeuren, als de omvattende Zuidgroep doorgedrongen was, teneinde te vermijden, dat Russ. reserves naar den Zuidvleugel zouden worden verschoven. Ook bij Allenburg moest men voorzichtig optreden (Russische reserves). Daarom werd besloten den hoofdaanval bij Gerdauen te doen inzetten door XI A.K. en I Res.K. (met 6 L.W.Brig.). De aanval op de hoofdstelling zou aldaar 9 Sept. beginnen.

Rechts moest XX A.K. den aanval dekken *en 1 div. gereed houden om eventueel XVII A.K. te volgen*; in het Noorden werden G.Res. en de ontladen divisie uit Posen geëchelonneerd opgesteld ter dekking van den aanval en „in Erwartung eines feindlichen Angriffs”. De voorbereiding voor den aanval zou hier pas 9 Sept. worden ingezet.

Verloop van den aanval op 8 Sept. (zie schets 11).

Bij de frontgroep verliep alles volgens de gegeven bevelen. XX A.K. viel nog in den voormiddag aan (op nader bevel) en drong voorwaarts, teneinde op deze wijze het tegen sterke stellingen oprukkende XVII A.K. te helpen.

¹) Wederom had Gen. VON FRANÇOIS al gelijklopende bevelen uitgevaardigd, toen het legerbevel hem bereikte.

I A.K. nam Arys en trof verder nagenoeg geen vijand aan. De marschdoelen werden bereikt (1 I.D. Widminnen, 2 I.D. O. daarvan, 3 Res.D. Drygallen). Op de flank van 3 Res.D. werden Russische troepen in opmarsch uit Lyek naar het Westen gemeld.

XVII A.K. stootte op een zeer sterke Russische stelling, waarop een voorbereide aanval noodig was. 's Avonds lagen de troepen bij Possesern op 600 tot 1000 M. van die stelling.

I C.D. stond bij Kruglinnen, 8 C.D. nabij Lötzen.

De algemeene toestand was zoodanig, dat de vleugels van front- en omvattende groep elkaar zeer dicht waren genaderd.

Van den vijand wist men, dat zich Zuid. van Mlawa tot Warschau geringe krachten bevonden, doch dat in den Z.O. hoek van Oost-Pruisen ten minste het XXII Finsche korps (32 bataljons) opmarcheerde.

De Russische reserves O. van Insterburg waren nog aanwezig; 2 nieuwe reserve-divisiën waren ontladen. De kans op een tegenaanval was dus groot; daarom was doortastend optreden noodig.

Voor 9 September werd de aanval op het geheele front gelast; de 3 Res.D. moest het XXII R.K. aangrijpen.

1 C.D. (min 1 C.Brig.) en 8 C.D. moesten als cavaleriekorps naar Goldap oprukken. Het korps kwam onder de bevelen van C.-I A.K.

Bij den aanval moesten XVII A.K. en XX A.K. samenwerken met flankerend artillerievuur.

De aanval bij Gerdauen (I Res.K., 6 L.W.Brig. en XI A.K.) had voorloopig alleen ten doel Russische troepen te binden. De bestorming van de stellingen zou eerst 11 September (dus na 2×24 uur) plaats vinden.

Ook G.Res. moest aanvallen, doch sterke krachten geëchelonneerd achterhouden tegen eventueele verrassingen van Russische zijde. Voorts werd de helft der reserve-divisie van Thorn (20 L.W.Brig.) per trein van de Zuidgrens naar den Noordvleugel vervoerd¹⁾. Ook Koningsbergen zond nog 5 bataljons naar dien vleugel. Div. Koningsbergen bleef in de Deimelinie.

Verloop van den aanval op 9 September (zie schetsen 10 en 11).

9 Sept. bracht een verrassing in den vorm van het wederom voorwaarts gaan van de resten der Narewarmee (2 korpsen, 3 cav. divn. en eventueel aangevoerde versterkingen). Twee brigades rukten van Prasnysh in N. richting, een colonne in de richting Myshinjez.

Ook in den Z.O. hoek van Oost-Pruisen werden sterkere Russische krachten gemeld.

Ondanks deze bedreiging in den rug van de omvattende groep liet de Legercommandant alle bevelen ongewijzigd, doch liet de L.W.Div.

¹⁾ Strategisch zeer mooi is het geleidelijk ontblooten van de Zuidgrens, toen daar geen gevaar dreigde. Eerst werd de L.W.Div. v. d. GOLTZ weggenomen, thans 20 L.W.Brig. Er bleven dientengevolge slechts 3 brigades (1 uit Thorn, 1 uit Graudenz en 70 L.W.Brig.).

v. D. GOLTZ niet verder oprukken dan Bialla (rugdekking voor de omvattende groep).

3 Res.D. rukte in N. richting op en lag 's avonds vóór een Russische stelling bij Neuendorf. Op 10 Sept. zou de aanval worden voortgezet ¹⁾.

I A.K. drong in Noordelijke richting voorwaarts en dreef de Russen voor zich uit. Het cav. korps werd Oost. van I A.K. naar het Noorden aangezet. 's Avonds stond het I A.K. bij Regulowken diep in de flank van de Russen, die tegenover XVII A.K. bij Kruglanken stonden.

XVII A.K. voerde zeer zware gevechten bij Possessern en Kruglanken. De Russen deden zelfs tegenstooten. 's Avonds werd Possessern genomen en deed de bedreiging door I A.K. de Russen bij Kruglanken wijken.

De toestand bij de omvattende groep was dus gunstig.

Bij de frontgroep was dit niet het geval. LUDENDORFF zegt: „Wir wären mit den Kampfmitteln und der Munition, über die wir verfügten, nie ihrer (de Russ. stellingen) Herr geworden, wenn nicht die beabsichtigte Umfassung über Lötzen wirksam geworden wäre.“

Gezien de successen van de omvattende groep, werd door C.-VIIIe Leger de aanval van XX A.K. geremd; hier zou anders noodeloos bloed vloeien.

Bij XI A.K., I Res.K. en G.Res. werd alleen artilleriestrijd gevoerd.

Een Russ. aanval werd afgeslagen. Men werkte zich overal naar de blijkbaar zeer sterke stelling toe.

De tijd drong intusschen. De bedreiging door het Narewleger en door de Russische troepen in den Z.O. hoek werd dagelijks ernstiger. De reserves achter den Noordvleugel van de stelling bleven eveneens een gevaar vormen ²⁾, vooral omdat bij de gevechten op 9 Sept. was vastgesteld, dat RENNEKAMPF over ten minste 14½ I.Dn. en 5½ C.Dn. beschikte.

Daarom beval de Legercommandant voor 10 Sept. voor de frontgroep alleen voortzetting van de artillerievoorbereiding. De aanval zou eerst op 11 Sept., als de omvatting werkzaam werd, worden ingezet.

XVII A.K. en I A.K. moesten voorloopig niet verder doordringen dan een lijn O.-W., 8 KM. N. van Angerburg; doel voor het cav. korps bleef Goldap.

Verloop van den aanval op 10 September (schetsen 10 en 11).

3 Res.D. viel op 10 Sept. weder aan, doch de Russen trokken terug. Hier behaalde een reservedivisie van 13 bataljons een overwinning op het actieve XXII R.K. (de C. hiervan seinde: „Kon mijn opdracht, om de flank van het Duitse leger aan te vallen, niet vervullen, omdat

¹⁾ De divisie stond er minder goed voor. Gen. VON MORGEN riep de hulp in van Gen. v. D. GOLTZ. Dat beteekende op zich zelf voor een C. als C.-3 Res.D. al zeer veel.

²⁾ Men stelde op 9 Sept. door vliegervkenning de aanwezigheid van ongeveer 4 korpsen achter dien vleugel vast.

ik bij Lyck ben aangevallen en verslagen'). Om 10.00 bezette von MORGEN de stad Lyck.

Overigens bleek in den morgen van 10 September, dat het geheele Njemenleger den terugtocht had aanvaard!

3. De vervolging van het Njemenleger (schetsen 10 en 12).

Ook thans hield het Legercommando het hoofd koel; voorloopig werd de vervolging ingezet tot een lijn ongeveer 10 KM. naar het Oosten. Den Korpsen. werd op het hart gedrukt voorzichtig op te treden, immers men kon op ingrijpen van de Russische legerreserve rekenen.

Zoo moest XX A.K. „schritt- und abschnittsweise vorgehen", XI A.K. „vorsichtig angreifen, nicht den Kopf einrennen", I Res.K. „sich sofort eingraben; Vorsicht geboten, da mit Rückschlägen zu rechnen ist aus Gegend Insterburg und westlich", G.Res. den linker vleugel „in Erwartung des feindlichen Angriffs stark zurückhalten."

Voorts zou men eerst berichten afwachten.

Deze kwamen. Eerst vernam men het succes der 3 Res.D., daarna meldden te 10.36 en te 11.15 twee vliegers, dat het Njemenleger in vollen aftocht was.

De vernietiging van dit leger was dus mislukt; thans moest worden getracht het door een krachtige vervolging zooveel mogelijk verliezen toe te brengen. *Immers: men moest de handen vrij hebben voor het hoofddoel: Ondersteuning van de O.H. legers.*

Voor de vervolging werden omstreeks 12.00 partieele bevelen gegeven, die evenwel grootendeels niet meer tot uitvoering zijn gekomen.

De 8 C.D. nam Goldap en sneed de wegen van die stad naar Suwalki en Wischtynic af.

Bij I A.K., XVII A.K. en XX A.K. werd nog gevochten, bij de meer Noordelijke korpsen niet.

De dag bracht eenige duizenden gevangenen en 60 tot 70 stukken geschut aan buit.

Voor 11 September werden vervolgingsdoelen op grooten afstand gegeven; de baan was thans vrij! De lijn Filipowo—Gumbinnen—Insterburg moest worden bereikt. Het Cav. korps moest in de richting Mariampol doorstooten, 3 Res.D. als flankdekking der hoofdmacht Filipowo bereiken.

Het Cav.K. stond 's avonds bij en N. van Filipowo (8 C.D. had 's morgens in Goldap zware Russische aanvallen moeten afslaan), de 3 Res.D. bij Marggrabowa, I A.K. te Goldap. Deze afdeelingen hadden geen vijand ontmoet.

Het centrum echter wel. Zoowel XVII A.K., als XX A.K. en XI A.K. stieten op sterken weerstand. XI A.K. meldde opmarsch van een Russische colonne uit Insterburg en verzocht I Res.K. om steun.

Tegen den middag ging de vijand evenwel overal terug. Inmiddels had de weerstand tegenover XI A.K. tengevolge gehad, dat de Leger-

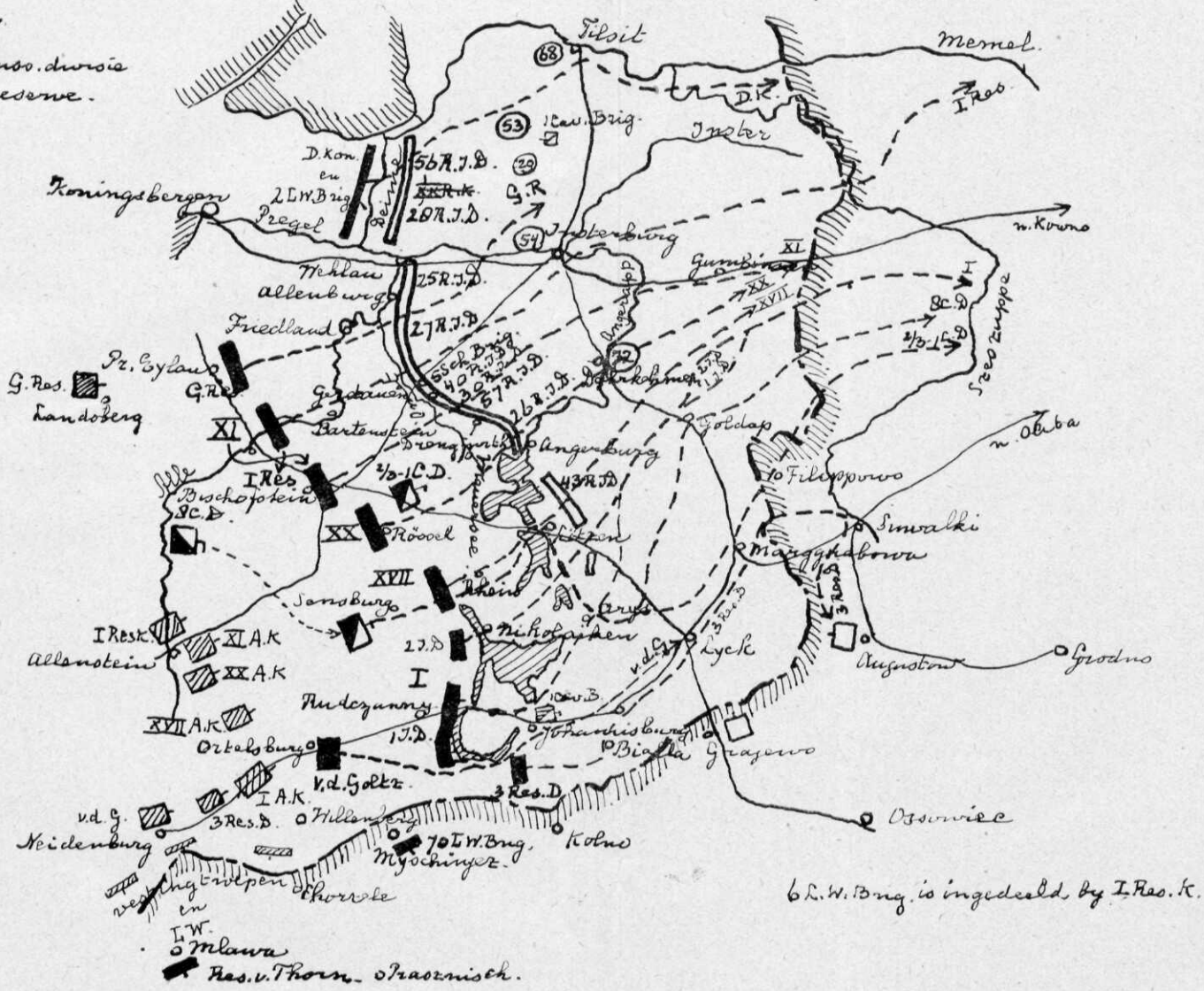
Schets No 30.

1:1.600.000.

Russen met divisienummers
op 6 September.

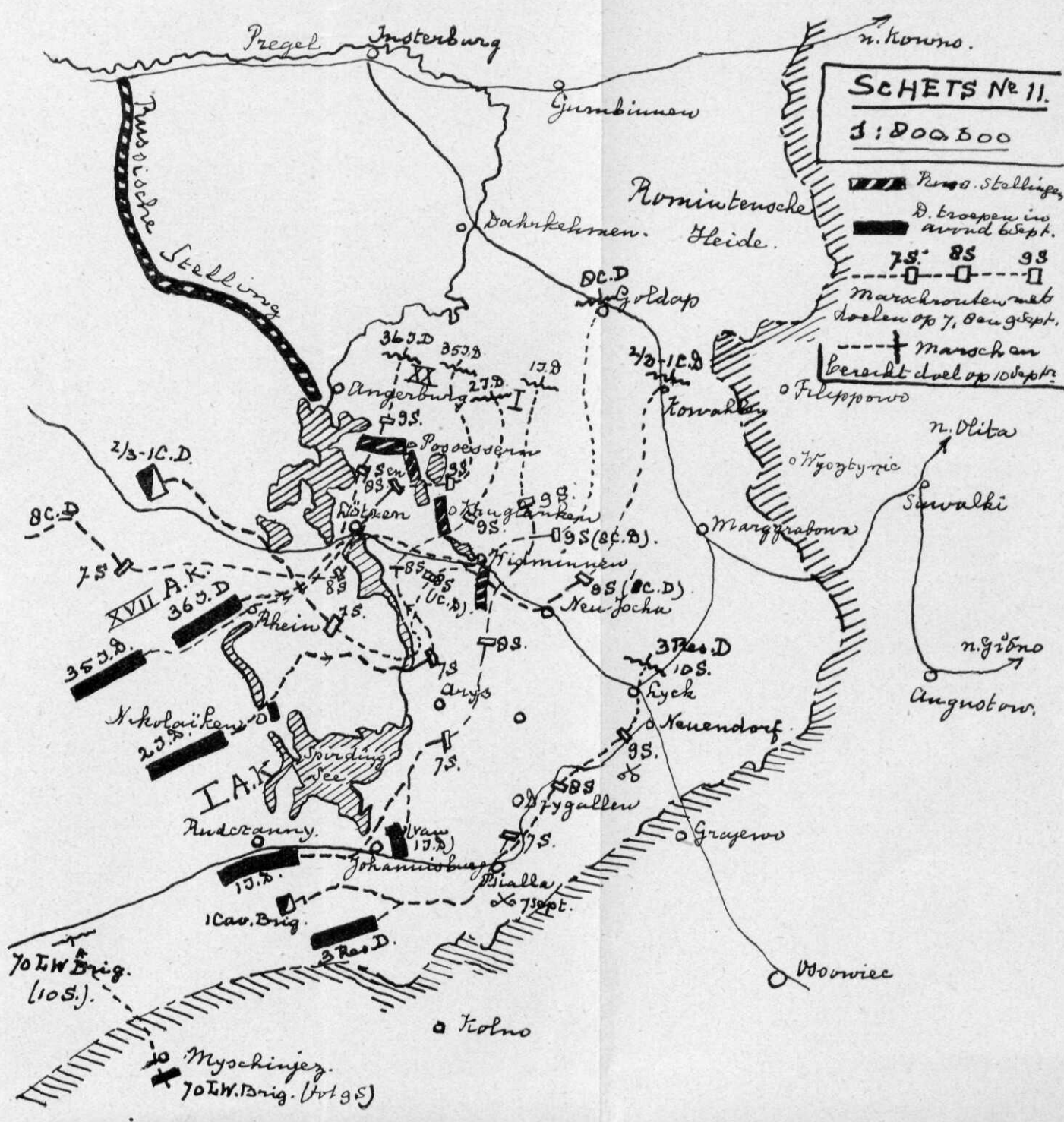
Russ. divisie
in reserve.

Duitschers op 3 September
Bventuele nieuwe opstelling in
den avond van 6 September
Dymarsch- en vervolgsch.
Lijnen van 7 September

SCHETS No 11.
1:800.000

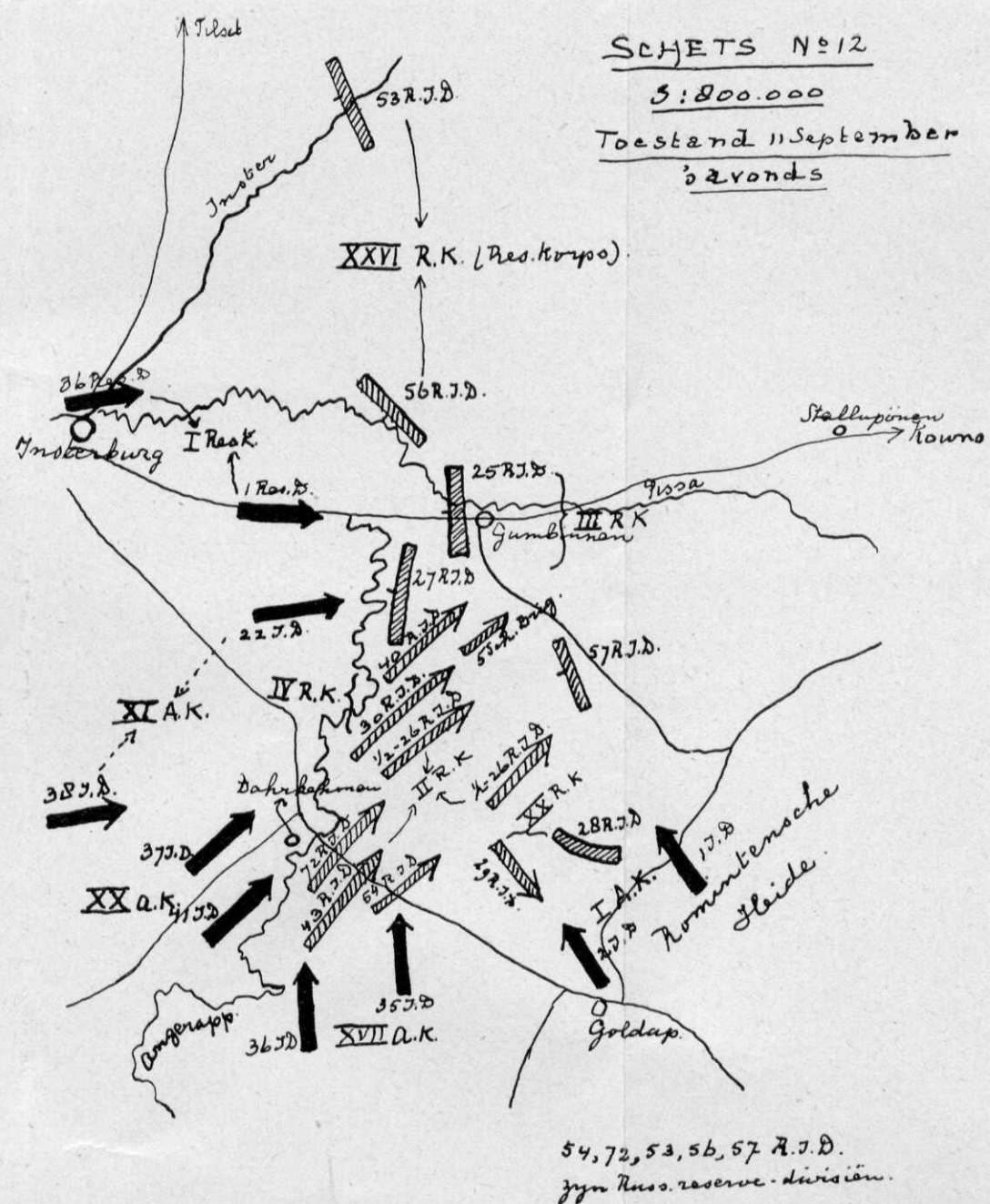
Russ. Stelling
D. troepen in
avond 6 sept.
75. 85 95
Marchrouden met
doelen op 7, 8 en 9 sept.
Marsch an
bericht dvel op 10 sept.

SCHETS No 12

1:800.000

Toestand 11 September
2 avonds

54, 72, 53, 56, 57 R.J.D.
jgn Russ. reserve-divisie.

commandant I A.K. en XVII A.K. meer naar het N. had aangezet (ten koste van de vervolging in N.O. richting), omdat hij vreesde, dat XI A.K. tegen een nieuwe Russische stelling was vastgelopen.

Voor 12 September werd „*rücksichtslose Verfolgung mit Einsatz aller Kräfte*” gelast. Immers op 11 September was gebleken, dat men slechts met achterhoeden te doen had gehad. Het Cav.korps moest oprukken naar de spoorlijn Wirballen—Kowno, 3 Res.D. naar Suwalki (en niet verder).

De gestelde marschdoelen konden wederom niet geheel worden bereikt. De 8 C.D. ondervond veel weerstand en stond 's avonds nog een dagmarsch van den grooten kunstweg naar Kowno¹⁾. 1 C.D. was tot O. van de Romintense heide voortgerukt.

3 Res.D. nam Suwalki.

Het I A.K. drong Noordwaarts op; hierbij ontstond tusschen 1 I.D. en 2 I.D. een gat, waardoor Russische troepen naar het Z.O. ontkwamen.

Ook bij XVII A.K. werden nog gevechten met achterhoeden geleverd.

XI A.K. en I Res.K. achterhaalden den tegenstander, doch stuitten daarbij op grooten weerstand.

Tegenover XX A.K. en G.Res. werd geen vijand aangetroffen. In het vak van G.Res. (N. van de Pregel) werd de vervolging alleen door de Div. Koningsbergen doorgezet, die te Tilsit 4000 gevangenen met 12 kanonnen buit maakte (een in de terugtochtsbevelen vergeten regiment infanterie met een afdeling artillerie).

De berichten omtrent het Njemenleger duiden op een chaotische verwarring. Het leger was samengeperst op de slechte landwegen naar Wilna.

Daarom werd de vervolging op 13 en 14 September met uiterste energie (en door enkele onderdeelen nog langer) voortgezet.

Het Njemenleger was toen in volkomen opgelosten toestand en met een verlies van ruim 100.000 man, waarvan 45.000 gevangenen (met 150 stukken geschut) over de Njemen teruggegaan.

In den rug van het VIIIe Leger was op 9 September het Narewleger opgerukt. Myschinjez werd door de Duitschers zonder gevecht ontruimd. De Legercommandant gelastte aan de 3 zwakke L.W. brigaden *om tot het offensief over te gaan*. Na eenige gevechten ging het Narewleger op bevel op 15 Sept. terug.

Op 12 September viel het versehe III S.K. bij Lyck de L.W.Div. von DER GOLTZ dubbelomvattend aan; zij ging evenwel na een tegenaanval op 13 September terug: De laatste Russen verlieten den O.-Pruisischen bodem.

De 3 Res.D. vervolgde III S.K. en bezette op 16 September Augustow.

(Wordt vervolgd.)

¹⁾ De Russen meldden, dat het oprukken van de 8 C.D. in hunne colonnes, die in chaotische wanorde teruggingen, panieken veroorzaakte.

Iets over de breedte der gevechtsfronten.

DOOR

X.

Inleiding.

Geheel overeenkomstig onze Gevechtshandleiding¹⁾ zien wij bij vele *tactische* oefeningen op de kaart²⁾, dat de D.G.vakken van de aanvallende partij zich geleidelijk voor den aanval versmallen. Wat wij echter slechts zelden zien, is dat nu aan andere D.Gn. op secundaire fronten juist een nog breeder front wordt toegewezen, of nieuwe D.Gn. worden ingeschoven. Men maakt er zich van af, *en terecht*, daar een beschouwing hierover meestal niet ter zake dient, door het te behandelen leger (e.g. de D.G.) rechts en links aan te leunen aan andere legers of D.Gn., welke de *welwillendheid* hebben zich geheel aan het (de) te behandelen leger (D.G.) aan te passen.

Hierdoor loopt men echter het gevaar, dat bij de troepen-officieren langzamerhand een niet meer te schokken overtuiging ontstaat als zou een Div. niet *mogen en kunnen* aanvallen op grooter frontbreedte dan ± 2500 M.

Mocht ooit een Bevelhebber hun opdragen met de Div. over een front van 4 tot 5 KM. aan te vallen! ..., diepe verslagenheid en moedeloosheid zouden er het gevolg van zijn; het vertrouwen in den Chef zou voor goed zijn geschokt.

En toch, degenen, die zoo denken, begrijpen naar mijne meening de Gevechtshandleiding niet of willen de consequenties niet aanvaarden.

Punt 3 sub *f.* van de Gev. Handl. geeft duidelijk aan, dat de krachten voor den hoofdaanval moeten worden verkregen door op andere plaatsen troepen uit te sparen. Zijn geen Divn. voor inschuiwing beschikbaar, of wenscht men over een reserve te blijven beschikken, dan kunnen de krachten voor den hoofdaanval soms zelfs alleen worden verkregen door de opmarschvakken der Divn., niet bestemd voor den hoofdaanval, nog meer uit te breiden, dan wel bij hetzelfde vak krachten aan de Divn. (D.G.) te onttrekken.

Zelfs indien men met verschillende legers naast elkaar optreedt en eenige D.Gn. in tweede lijn beschikbaar zijn, zal men plaatselijk nog tot dit middel zijn toevlucht moeten nemen. Hoe klemmend is dan wel deze eisch voor een klein leger als het onze.

Wat wij van deze over een breed front aanvallende Divn. verwachten, zal later worden besproken.

---

¹⁾ Zie p. 187, noot 3.

²⁾ Oefeningen in de landsverdediging blijven hier uit den aard der zaak en ook verder buiten beschouwing.

Hetzelfde zien wij, indien de verdediging wordt behandeld. Ook hier houdt men steeds (tenzij bij riviervediging, enz.) hardnekkig vast aan de in de Gevechtshandleiding genoemde frontbreedte van 3000 tot 4000 M. per Div.¹⁾.

Een ontwerper van tactische oefeningen voelt, dat op deze wijze ons veldleger met één D.G. in reserve slechts 24 KM. front beslaat en stoot op de moeilijkheid, dat in bijna alle gevallen de vleugels niet zijn aan te leunen; doch geen nood, op den rechtervleugel wordt een groen, op den linkervleugel een geel bondgenootschappelijk leger geplaatst en de strategische puzzle is opgelost.

Het is verre van mij hiermede een blaam te willen werpen op deze tactische oefeningen, welke, zooals ik boven reeds opmerkte, geheel aan het gestelde doel kunnen beantwoorden, doch wel wil ik er met klem op wijzen, dat de ontwerpers zich, hoewel terecht, *van een groote strategische moeilijkheid, n.l. het opereeren met een klein leger, hebben afgemaakt en daardoor onbewust een verkeerd beeld hebben gegeven van wat in de werkelijkheid van de Divn. zal worden geëischt.*

Want juist het opereeren met kleine legers zal van het overgrootte deel der Divn. een geheel ander gebruik eischen. Geheel overeenkomstig onze Gevechtshandleiding zullen sommige Divn., zoowel in aanval als verdediging, moeten strijden op breede fronten, als zijnde het eenige middel om den A.B. op het hoofdoperatietooneel de benodigde krachten te verschaffen.

Doch dit optreden op breede fronten stelt hooge eischen aan een ieder van hoog tot laag. Wil ons leger voor zijn taak berekend zijn, dan zullen naast het optreden op de in de Gevechtshandleiding genoemde frontbreedten, welke betrekking hebben op het hoofdoperatietooneel, mede oefeningen moeten worden gehouden op bredere fronten. Van nog meer belang is het echter, dat de troepen-Cn. worden doordrongen van de *noodzakelijkheid* van dit beginsel. Eerst dan zullen zij zich in oorlogstijd ten volle kunnen geven aan de hun opgelegde moeilijke taak.

Deze noodzakelijkheid trachten aan te toonen, is het doel van dit artikel. Ik heb gemeend dit niet beter te kunnen bereiken dan door het optreden van kleine legers, zonder directen steun van bondgenooten en met onaangeleunde vleugels, aan een nadere beschouwing te onderwerpen, omdat juist hier het beginsel van l'économie des forces in zijn vollen omvang tot uiting komt en hoe, dank zij dit beginsel, de mogelijkheid op een overwinning wordt geopend.

Als basis daarvoor zou b.v. kunnen worden aangenomen, dat een vijand, hetzij een nevenactie tegen ons onderneemt met het doel, ons over de groote rivieren terug te werpen, hetzij een deel van zijn strijdkrachten snel vooruit heeft gezonden om den weg vrij te maken voor later te volgen legers.

1) Zie p. 101, noot 2.

Wij begeven ons echter niet op het gebied der landsverdediging en willen hiermede alleen aantoonen, dat in het begin van een oorlog een gevecht tusschen twee kleine legers niet tot de onmogelijkheden behoort, te meer niet, indien de strategische aanvaller zijn tegenstander niet hoog aanslaat, e.g. onderschat, *of eenvoudig niet meer krachten voor het beoogde doel kan afstaan.*

Teneinde eenigen grond onder de voeten te hebben, nemen wij de volgende onderstelling aan:

Een Blauw N.Leger (eigen land) en een Rood Z.Leger, ieder georganiseerd als het Ned.V.Lr., doch elke D.G. versterkt met één Reg.Inf., marcheeren elkander tegemoet. Rood is beter geoefend dan Blauw.

De door de voorste Divn. gezamenlijk ingenomen frontbreedte bedroeg in den loop van 1 Mei bij beide legers 24 KM. Vóór het front en op de vleugels bevinden zich lichte troepen.

Als in den avond van 1 Mei de legers met de hoofdmachten $\pm$ 25 KM. van elkaar verwijderd zijn, ontvangt Rood *betrouwbare* berichten, dat Blauw in den loop van dien dag zijn opmarsch heeft gestaakt en voornemens is den aanval van Rood af te wachten. De door Blauw ingenomen frontbreedte is dezelfde gebleven, diens flanken zijn niet aangetoond en worden gedeckt door lichte troepen.

De Operatiën.

Wij hopen straks aan te toonen, dat Blauw in zijn geval zeer verstandig heeft gedaan met zich tot het defensief te bepalen, doch willen eerst het verloop aan de zijde van Rood volgen.

A. Aan Roode zijde.

Vooreerst zij opgemerkt, dat Rood, in verband met den algemeenen strategischen toestand, vast besloten is aan te vallen.

Het is hier al dadelijk onmogelijk het geheele front aan te vallen met één Div. per 2500 M.; men zou dan alleen reeds hiervoor 10 Divn. noodig hebben, terwijl de eigen flanken geheel ontbloot zouden blijven. Men heeft er bovendien maar 8.

Ook zal men er rekening mede moeten houden, dat Blauw 2 Divn. heeft achtergehouden; in verband met zijn open flanken hoogstwaarschijnlijk zelfs *drie*, indien hij althans den moed heeft gehad de frontbreedte van zijn Divn. in voorste lijn op gemiddeld 5 KM. te brengen.

Besluit Rood tot een aanval in front, dan moet met een krachtigen blauwen tegenaanval van 3 Divn. tegen de Roode flank(en) worden rekening gehouden.

Men zal, in verband hiermede, voorloopig niet meer dan 6 Divn. in front kunnen inzetten.

Teneinde een zwaartepunt te verkrijgen, moet aan ten minste twee Divn. een front van 2500 M. worden toegewezen. De overige vier vallen daardoor echter reeds aan over een front van gemiddeld 5 KM.

De twee Divn. op het zwaartepunt nemen te zamen 5 KM. front in en vinden dus, practisch gesproken, 1 Blauwe Div. tegenover zich.

Wat moet Rood nu doen, als deze aanval niet snel genoeg tot succes leidt; moet hij dan zijn beide res. Divn. inzetten en een Blauwen tegenaanval op de flank riskeeren? Indien Rood voornemens is dit risico te loopen, had hij dit beter dadelijk kunnen doen. Antwoordt Blauw hierop door zijn drie reserve Divn. ook op het bedreigde punt in te zetten, dan staan aldaar 4 Blauwe tegen 4 Roode en is er, wat getalsterkte betreft, evenwicht over het geheele front. Een dergelijke grove fout zal Blauw echter niet maken; door 1 tot 2 Divn. naar het bedreigde punt te zenden, is het doorbrekingsgevaar voorloopig afgewend en lang behoeft de strijd aldaar ook niet te duren, daar de overige 1 tot 2 Divn., ingezet tegen de dan geheel open Roode flank, snel terrein zullen winnen.

Even ongunstig voor Rood is de toestand, wanneer hij van huis uit twee Divn. achterhoudt en Blauw onmiddellijk na het losbreken van den Rooden frontaanval met drie Divn. tegen de flank(en) van Rood voorwaarts gaat. Aangezien Rood niet weet, tegen welke flank de hoofdaanval komt, moet Rood òf achter iederen vleugel één Div. opstellen òf beide Divn. op voldoende afstand achter het midden gereed houden. Hoe men de zaak ook keert of wendt, steeds heeft Blauw op een der vleugels overmacht.

Ook mag Rood niet hopen, dat in het moderne gevecht een poging tot doorbreking van het vijandelijke front snel genoeg zou verlopen om daarmede het omvattingengevaar af te wenden. Een verdediger zou een dergelijke poging juist gaarne wenschen; hoe meer de aanvaller tegen het front samenbalt, hoe meer troepen hij aldaar vastzet, hoe minder troepen hij nog over heeft om de omvatting te keeren, hoe zekerder hij zich aan de doodelijke omklemming overgeeft.

Het is de hoogste tijd, dat het gevleugelde tactische woord: „Wie omvat, wordt omvat”, als zijnde verouderd, wordt gewijzigd in „Wie poogt te doorbreken, wordt omvat”. Vroeger, toen de omvatting op *kleine* schaal geschiedde en de troepen *onmiddellijk* tegen het vijandelijke front inzwenkten, daarbij hun buitenflank den vijand uitnoodigend aanboden, was het gevleugelde woord waar, thans, nu de omvatting over een breed front wordt ingezet en dezen troepen ver achter het vijandelijke front gelegen marschdoelen worden opgegeven, is de omvatting juist één der middelen geworden, om een omvatting van zijn eigen flanken te ontgaan. Zie schets I.

Bovendien biedt de modern uitgevoerde omvatting de mogelijkheid om ten slotte tot een Cannäe te geraken. Zij houdt er rekening mede, dat de vijand zich door een terugtocht aan de omvatting zal trachten te onttrekken. De aanvalsrichtingen der omvattingende groepen worden daarom zoodanig gekozen, dat, ook indien de vijand wijkt, de opmarsch zonder richtingverandering kan worden voortgezet om ten slotte, zij

het ook op verscheidene kilometers achter het oorspronkelijk front, het Cannäe te bevechten (zie schets III). Een afwijken van de oorspronkelijke marschrichting (inzwenken) is slechts toelaatbaar, indien de vijand stand *blijft* houden en dan nog eerst nadat de omvattende groepen zoover zijn opgerukt, dat de vijand zich niet meer aan de omsingeling kan onttrekken.

Verricht men, in tegenstelling met bovenstaande beginselen, de omvatting uitsluitend tegen de vleugelpunten der vijandelijke stelling of zwenkt men te vroeg in, dan kan men den vijand wel tot teruggaan dwingen, doch een beslissende slag zal dan slechts zelden worden geslagen. Een dergelijke omvatting leidt veel spoediger tot het doorenmengen van verbanden van front- en omvattende groep, terwijl een verder oprukken eerst na hergroepeering mogelijk wordt. Het gevaar, dat de vijand van dit voor hem gunstige oogenblik gebruik zal maken om de omvattende groep op zijn beurt te omvatten, maakt, dat dit soort omvattingen bij de meeste personen terecht weinig geliefd is. Zij vindt dan ook slechts toepassing bij kleine eenheden.

Gezien het bovenstaande en het feit, dat Blauw hier staat op een 24 KM. front met onaangeleunde vleugels, geloof ik, dat zelfs de meest verstokte doorbreker in dit geval tot de omvatting zal besluiten.

(Voor de *omtrekking* van het Blauwe front, zie blz. 424).

Met hoeveel Divn. moet nu de omvatting geschieden?

Daar de mogelijkheid bestaat, dat Blauw 3 Divn. in reserve heeft gehouden, moet de omvatting, wil succes worden verkregen, met ten minste 4 Divn. worden uitgevoerd. *Dan pas kan er ook van binden in front worden gesproken, daar nu vier Roode aldaar vijf Blauwe Divn. binden.*

Laten wij toch goed begrijpen wat onder „binden van vijandelijke troepen” moet worden verstaan.

In de eerste plaats zij opgemerkt, dat dit binden steeds plaats vindt op alle fronten, behalve op het hoofdaanvalsfront; dáár moeten juist zoo weinig mogelijk vijandelijke troepen worden aangetroffen.

Tenzij men over een geweldige overmacht beschikt, is het dus volkomen onjuist om op een *secundair front* met een *meerderheid* een *minderheid* te gaan binden; de krachtsverhouding op het hoofdaanvalsfront zou daardoor juist in eigen nadeel worden gewijzigd. En toch zien wij dat deze fout in de praktijk dikwijls wordt gemaakt, indien de omvatting gepaard gaat met een frontaanval. Alleen, *indien het een minderheid gelukt een meerderheid ter plaatse te houden*, kan men van binden spreken en de overmacht op het hoofdaanvalsfront verkrijgen. Indien Rood met 6 Divn. het Blauwe front van 5 Divn. gaat aanvallen, vervalt men in bovengenoemde fout en speelt men Blauw in de kaart.

Hoe eigenaardig het ook klinkt, Blauw heeft dan, gebruik makend

van de voordeelen, welke de verdediging biedt, juist Roode troepen gebonden en hoe krachtiger deze aanvallen, hoe harder zij zich zelf binden en hoe meer Blauw kans heeft met zijn 3 uitgespaarde Divn. de nog overgebleven 2 Roode Divn. te slaan.

Menigeen zal er voor terugschrikken de Divn. in front een aanvalsvak van gemiddeld 6 KM. toe te vertrouwen.

Indien iemand hiervoor terugschrikt, moet hij goed bedenken, dat hij hiermede tevens afstand doet van de kans op een volslagen overwinning.

Het is echter niet zoo gevaarlijk om met slechts 4 Divn. tegen het Blauwe front op te rukken.

Vooreerst is het de vraag, of Blauw hiervan tijdig kennis krijgt. *Nemen wij echter aan, dat dit het geval is.* Blauw begrijpt dan echter ook volkomen, dat hij de andere 4 Roode Divn. tegen zijn flank(en) kan verwachten. Blauw staat dan ten opzichte van een frontalen tegenaanval voor dezelfde moeilijkheden, als wij hierboven bij den Rooden frontaanval behandelden, n.l. hoeveel moet hij tot dekking van zijn flanken achterlaten; van een ernstige poging tot doorbreken komt dan echter door gebrek aan troepen niets. Met *al* de beschikbare krachten een tegenaanval op het Roode front ondernemen, kan Blauw evenmin, daar hij dan wiskunstig zeker kan uitrekenen, dat zijn frontale tegenaanval nimmer zoo snel zal verlopen als de omvatting door Rood, wiens troepen nagenoeg geen vijand tegenover zich vinden.

Neen, ook Rood kan niet anders wenschen, dan dat Blauw zich in front masseert; hoe meer troepen Blauw in de te verdedigen stelling heeft vastgezet, des te sneller en zekerder zal de Roode omvatting gelukken.

Wij nemen aan, dat Rood, teneinde op één vleugel overmachtig te zijn, aanvult overeenkomstig schets I.

Wat is nu de taak der in front aanvallende Roode troepen?

In de eerste plaats dienen de Divn. hier om de verbinding te vormen tusschen de beide omvattende groepen en mogelijke frontale tegengestooten en tegenaanvallen af te weren, m.a.w. de omvattende groepen van de zorg voor de beveiliging van hun binnenflank te ontlasten.

In de tweede plaats moeten deze Divn. door het afgeven van een krachtig vuur, *waartoe in het bijzonder deelen van de leger-artillerie aldaar worden ingezet*, de bewegingsvrijheid van Blauw zooveel mogelijk belemmeren.

Eerst in de derde plaats moeten zij door middel van een aanval (lees partiële aanvallen) vijandelijke troepen binden.

In tegenstelling met de gangbare meening stellen wij het binden van vijandelijke troepen door middel van een aanval op de derde plaats. Niet, dat *wij* niet zullen trachten den vijand te misleiden en te binden, doch wij willen voor *dit doel* geen man *extra* inzetten. Wij bestemmen

voor de frontgroep slechts het hoogst noodzakelijke, m.a.w. wij maken haar zoo zwak, als maar eenigszins toelaatbaar is.

Gaat men op een secundair front troepen inzetten *witsluitend* met het doel om vijandelijke troepen te binden, dan is dit alleen te rechtvaardigen, indien men vrij groote zekerheid heeft (ik zou willen lezen volkomen zekerheid heeft), dat men van den vijand een *groot* aantal, of, minstens genomen, een gelijk aantal troepen bindt. Bestaat die zekerheid niet, dan had men deze troepen veel beter van huis uit op het hoofd-operatietooneel kunnen inzetten; men heeft dan tenminste de kans den vijand een slag voor te zijn.

Wij zullen thans nagaan, in hoeverre er kans is vijandelijke troepen door middel van een aanval te binden.

Aangezien de voorste troepen van den verdediger ook door middel van een krachtig vuur ter plaatse zijn te houden, kan het binden door een aanval alleen betrekking hebben op de reserves, in casu de Div.- en Reg. reserves.

In hoeverre is dit nu te verwezenlijken?

Vroeger, toen de afstootende kracht van den verdediger bij lange na niet zoo groot was als thans en de eigenlijke gevechten zich snel afspeelden, moest een verdediger met een verrassenden *snel tot succes leidenden* aanval rekening houden. Zelfs een *bedreiging* met een aanval kon voldoende zijn om den verdediger te bewegen zijn reserves ter plaatse te laten.

Hoe geheel anders is de toestand thans. De afstootende kracht van den verdediger is zoo groot geworden, dat zelfs een *overmachtige* aanvaller eerst na deugdelijke artillerie-beschieting en na moeizame en langdurige en telkens herhaalde aanvallen (phasen) in de vijandelijke stelling kan binnendringen. Div.- en Reg.-reserves behoeven niet steeds angstvallig te worden gereed gehouden. Zij worden voor het uitvoeren van tegenaanvallen en tegenstooten *eerst* ingezet, nadat de vijand de stelling is binnengedrongen en in het veroverde terrein tot stilstand is gekomen.

Indien de verdediger zich slechts 1 tot 2 dagen heeft kunnen inrichten, behoeft men al geen vrees meer te hebben voor een *plotselinge* en *snel* verloopende doorbreking.

Gelooft men nu werkelijk, gezien deze omstandigheden, dat het een Rode *minderheid* zou gelukken om, terwijl de toestand op den vleugel kritiek is, de Blauwe reserves ter plaatse te houden. Al viel Rood met *overmacht* aan, ook dan zou dit niet gelukken. *Zelfs in dat geval* zou Blauw, indien de flankbedreiging ernstig werd, van twee kwaden het minste kiezen, en, *steunende op de groote afstootende kracht van de verdediging*, liever in front het *risico* van een doorbreking aanvaarden, dan uit angst voor een *mogelijke* doorbreking zijn reserves ter plaatse te laten met de dan echter wiskunstige zekerheid door de omvattende armen te worden doodgedrukt.

Nu zal men aanvoeren, dat reeds veel gewonnen is, indien men

Blauw er toe kan brengen zijn reserves zoo laat mogelijk naar den bedreigden vleugel te verplaatsen. Dit is volkomen juist, mits men maar bedenkt, dat de toestand *nà* de verplaatsing van de reserves ten slotte doorslaggevend is. Heeft Rood na de verplaatsing van de Blauwe reserves *meer troepen in front staan dan Blauw, dan heeft het binden ten slotte toch niet aan het doel beantwoord en is de krachtsverhouding op het hoofdaanvalfront in eigen nadeel veranderd.*

Ook zal het Rood in dit geval niet gelukken, in hetzelfde tempo als Blauw, krachten naar den beslissenden vleugel te verplaatsen. In de eerste plaats heeft Rood zijn troepen, teneinde den vijand zooveel mogelijk te binden, in den aanval moeten inzetten.

In de tweede plaats werkt Rood, die de omvatting uitvoert, op de buitenlijnen, in tegenstelling met Blauw, die, daar hij omvat wordt, op de binnenlijnen kan ageeren (zie schets I).

Men ziet hoe gevaarlijk het is troepen in te zetten *uitsluitend* met het doel om te binden. Zij blijven te zwak om den aanval in front daadwerkelijk door te voeren, ook al heeft Blauw aldaar zijn reserves weggehaald; daarentegen ontbreken deze krachten op het hoofdoperatietooneel. Veel beter had men deze troepen van den aanvang af dáár kunnen inzetten.

Gelukt het onze frontgroep door schijnaanvallen, geweldig artillerievuur, plaatselijke aanvallen, enz., den vijand te misleiden en zijn reserves eenigen tijd vast te houden, des te beter, maar één man extra zullen wij voor dit doel niet inzetten. Dit zou verraad beteekenen aan het beginsel van l'économie des forces.

In verband met het doel, dat wij beoogen, moeten de voor de frontgroep aangewezen Divn. gedurende het laatste deel van den naderingsmarsch steeds op tegenweer bedacht voorwaarts gaan, steeds in staat zijn snel een systeem van elkander kruisende en flankerende vuren te vormen. Na de vijandelijke voorposten te hebben teruggeworpen en de gevechtsaanraking met 's vijands hws. te hebben verkregen, moeten zij er op bedacht zijn een mogelijken (tegen) aanval op te vangen. Terwijl zij zich voor een eventueele verdediging inrichten, worden achter het front alle maatregelen genomen, welke den vijand den indruk kunnen geven, dat een krachtige aanval aanstaande is; men hoede zich echter voor overdrijving. Deze maatregelen kunnen o.m. omvatten: verhoogde verkenningsactie (gevechts- en luchtverkenning, officiers-verkenningen), veelvuldig rijden met voertuigen, inschieten van artillerie, in één woord de vijand moet den indruk krijgen van groote bedrijvigheid. Geheel overeenkomstig een krachtigen aanval moet vóór het aanvalsuur begonnen worden met de artillerie-bestrijding en de inleidende beschieting. Hieraan neemt de geheele artillerie van de frontgroep deel.

Aangezien de beschikbare artillerie¹⁾ in verhouding tot de frontbreedte beperkt is, moet de tijdsduur van de beschieting groter worden genomen.

Bij de inleidende beschieting moet getracht worden door *achtereenvolgende* vuurconcentraties op verschillende punten een zoo groot mogelijk deel van het vijandelijk front onder vuur te nemen, om ten slotte de artillerie te concentreeren op die frontdeelen, waar plaatselijke aanvallen zullen worden ondernomen. De onmiddellijk daaraan grenzende frontgedeelten worden mede onder vuur genomen.

Hiervoor is het noodig, dat de artillerie over een grooten munitievoorraad beschikt. De aanvoer daarvan komt de bedrijvigheid achter het front ten goede.

De plaatselijke aanvallen worden zoodanig gekozen, dat zij het verdedigingssysteem van den vijand ontwrichten, zoodat ten slotte zonder overgroote inspanning het geheele front naar voren kan worden gebracht. Ook hierbij moet men steeds op tegenweer bedacht zijn; voor deze Divn. geldt in de eerste plaats, dat de aanval niets anders is dan een verplaatsbare verdediging.

Ernstig moet echter worden overwogen, of men, in verband met het geringe aantal troepen, deze partiële aanvallen wel zal ondernemen, aangezien het binden bijzaak is en in de eerste plaats een tegenaanval moet worden afgeweerd. In dat geval zal men met schijn-aanvallen en andere misleidingen genoegen moeten nemen.

Wel moet de aanval onmiddellijk worden hervat (c.q. worden ingezet), indien het blijkt, dat de vijand, als gevolg van de omvatting, wijkt. In dat geval kan meer worden gewaagd.

Een doorbreking van de eigen Roode frontgroep is alleen gevaarlijk, zoolang de omvattende groepen nog niet ver genoeg zijn gevorderd. Is dit eenmaal het geval en kunnen deze groepen terrein blijven winnen, dan is zelfs met een doorbroken eigen frontgroep de overwinning nog te verkrijgen, mits men maar doorzet.

Om dit te begrijpen, moet men op schets I aan beide zijden eens inschetsen de commandoposten, artilleriestellingen, aanvullingsplaatsen, de aanvoerwegen van de eindstations, enz.; men zal dan zien wie er het meest hopeloos voorstaat en dat, mits Rood doorzet, deze ten slotte de overwinning kan verkrijgen.

¹⁾ Om de gedachten te bepalen, zouden b.v. aan de frontgroep kunnen worden toegevoegd de beide regimenten 12 l. St., daar deze vuurmonden zich minder goed leenen om de beweging van de omvattende groep(en) te volgen.

De meer mobiele legerartillerie, zooals 15 hw.l. 15 en 8 St., moet dan echter bij de omvattende groep(en) worden ingedeeld.

De frontgroep beschikt dan in totaal over 21 Afdn., de omvattende groepen beschikken over 22 Afdn.

Het lijkt mij hier echter gewenscht om, indien mogelijk, op den linkervleugel van de frontgroep, tusschen deze en de omvattende groep, een afzonderlijke artilleriegroep te vormen van 3 Afdn. 10 veld, in handen van den C.V. Men krijgt dan ook een betere verdeling van de artillerie met betrekking tot het zwaartepunt, n.l. 24 Afdn. voor de omvattende groepen en 19 Afdn. voor de frontgroep.

Wat het verloop der handeling aangaat, stellen wij ons voor, dat men zeer blijde mag zijn, indien op 2 Mei nog de gevechtsaanraking wordt verkregen. In den loop van 3 Mei volgen dan het terugwerpen van de vijandelijke voorposten en de voorbereidingen voor den aanval, zoodat eerst in den ochtend van 4 Mei kan worden aangevallen. De voor de omvatting bestemde Divn. *volgen zoo lang mogelijk achter het front* en worden in de nachten van 2/3 en 3/4 Mei naar den buitenvleugel verplaatst. Op deze wijze hoopt Rood het aantal voor de omvatting bestemde Divn. zoo lang mogelijk geheim te houden.

De I en VI Div. zullen haar uitgangsstelling zoodanig moeten innemen, dat vormveranderingen tijdens den aanval niet meer noodig zijn; haar uitgangsstelling moet daarom eveneens haaks op de aanvalsrichting staan. Voor de VII en VIII Div. is dit niet noodig; deze blijven voorloopig in den naderingsvorm en zullen later van richting moeten veranderen.

Hier en daar heb ik wel eens de meening hooren verkondigen, als zouden dergelijke richtingsveranderingen niet meer mogelijk zijn. Dit lijkt mij wel wat overdreven. Een en ander acht ik mogelijk door een driehoeksformatie aan te nemen, zie schets II A of B. Het spreekt van zelf, dat men met de ontplooiing van de onderdeelen niet verder gaat dan de omstandigheden eischen. In ieder geval is het zeer nuttig deze zaak eens bij kaderoefeningen en manoeuvres in praktijk te brengen; bij manoeuvres zouden dan het eigenlijke Blauwe front en de Roode frontgroep kunnen worden gemarkeerd.

Een tweede punt, waarmee men bij de uitvoering van de omvatting rekening moet houden, is het feit, dat de troepen niet in eigen artillerievuur mogen loopen en niet dooreen mogen geraken.

Het eerste geschiedt door te bepalen, dat de artillerie van de frontgroep na een bepaald uur, *zonder nader bevel*, niet over een bepaalde lijn mag vuren; eenzelfde regeling wordt getroffen voor de artillerie van de omvatting groep.

Het dooréénmengen van verbanden wordt voorkomen door de scheidingslijnen zoo te regelen, dat de frontaal aanvallende troepen achtereenvolgens uit het front worden gedrukt, zie schets III. Bij ons komen dus de II en V Div. hiervoor het eerst in aanmerking. De uit het front gedrukte Divn. vormen, na zich geordend te hebben, een welkome reserve in handen van den A.B.

Na ook deze details verzorgd te hebben en met de wetenschap, dat Commandant en Onder-Commandanten van de frontgroep doordrongen zijn van de *noodzakelijkheid* van het optreden op breede fronten, gaat Rood met het volste vertrouwen op een overwinning de toekomst tegemoet. Edoch! ... Rood heeft buiten den Blauwen waard gerekend.

B. *Aan Blauwe zijde.*

Wil Blauw de overwinning behalen en zijn mindere geoefendheid vereffenen, dan moet hij een strijdwijze aanvaarden, waarbij zich de

mindere geoefendheid niet zoo doet gevoelen. Dit is in casu de verdediging. Tevens heeft hij dan het voordeel van in het door hem gekozen terrein gebruik te maken van de vele gunstige factoren, welke de verdediging biedt. Deze factoren zijn in het kort samen te vatten in het feit, *dat de verdediger met zwakke krachten sterke vijandelijke troepen geruimen tijd in bedwang kan houden.*¹⁾

De verdediging is dus het middel bij uitnemendheid om krachten voor andere doeleinden uit te sparen.

Dit middel kan Rood niet toepassen, daar wij hebben aangenomen, dat de algemeene strategische toestand eischte, dat Rood zoo spoedig mogelijk met Blauw afrekende. *Dit is een voordeel, dat het land, dat een defensieven oorlog voert, over het algemeen aan zijn zijde heeft.*

Wil het doel bereikt worden, dan moet de vijand echter gedwongen zijn de stelling aan te vallen. Dit is bij onaangeleunde flanken alleen het geval, indien de legers elkaar zoo dicht zijn genaderd, dat omtrekking van de stelling (hier is bedoeld een omtrekking als bij Leuthen, dus niet een omtrekking als uitvloeijsel van een ver doorgezette moderne omvatting) niet meer mogelijk is, m.a.w. het leger zijn strategische bewegingsvrijheid kwijt is. Daarom lieten wij in onze onderstelling Blauw aanvankelijk eveneens oprukken en zich pas tot de verdediging bepalen, nadat de hoofdmachten elkaar tot 25 KM. waren genaderd. Dat Blauw daarbij zijn snelheid van oprukken zoodanig heeft bepaald, dat hij juist op het goede oogenblik (dus niet te vroeg en niet te laat) in het voor de verdediging meest gunstige terrein belandt, is een handigheid, die wij den Blauwen A.B. gerust kunnen toevertrouwen. Daartoe werden dag en uur, waarop de voorwaartsche beweging van Blauw op zijn *vroegst* mocht aanvagen, nauwgezet uit de ingekomen berichten omtrent den vijand afgeleid. Gedurende den marsch kan dan de beweging, indien noodig en zonder bij den vijand argwaan te wekken, worden vertraagd; dit is beter uitvoerbaar dan wanneer men door gebrek aan tijd zou worden gedwongen den marsch te versnellen.

Het is echter zeer de vraag of omtrekkingen, als in de dagen van Napoleon en Frederik de Groote, waarbij het eene leger het andere omtrekt, nog wel mogelijk zijn? Zulks zou om boven reeds genoemde redenen op grooteren afstand dan 25 KM. moeten geschieden en, in verband met lucht- en aardverkenning, niet meer geheim kunnen blijven. Een verdediger zou allen tijd hebben zijn troepen, welke hij mogelijkerwijze in een verdedigende stelling had vastgezet, wederom mobiel te maken.

Het grootste bezwaar van een omtrekking is echter gelegen in de zorg voor de verbindingsen. Ten tijde van Napoleon kon de aanvoer van materieel en munitie zonder overgroot bezwaar enkele dagen stilstaan; wat men voor het gevecht noodig had, voerden de troepen met zich

1) Zie *Gev. Handl.* p. 81, laatste zin en p. 84, 11e t/m. 13e regel.

mede. Zou Rood in ons geval Blauw willen omtrekken en dus met het leger langs Blauw heen marcheeren, dan lagen zijn verbindingen geheel open. Daar een dergelijke beweging niet geheim kan blijven, zou Blauw een nieuw defensief front tegen Rood vormen en met de oorspronkelijk voor de verdediging aangewezen, doch weer mobiel gemaakte Divn. Rood in den rug aangrijpen.

Teneinde zijn verbindingen te dekken, zal Rood het Blauwe front mede moeten aangrijpen; van een omtrekking, als in de dagen van Napoleon, komt dan niets; naar onze meening is een omtrekking, praktisch gesproken, alleen mogelijk als gevolg van over een breed front ingezette, met ver achter het front gelegen marschdoelen, uitgevoerde omvatting.

Mocht blijken, dat Blauw meer troepen in de verdediging heeft vastgezet dan Rood voor den aanval tegen dit front bestemt, *dan heeft de verdediging niet aan haar doel beantwoord en heeft Blauw zich zelf gebonden.*

Het geheele beginsel komt er op neer, dat Blauw, dank zij de verdediging, meer troepen kan uitsparen dan Rood *in staat is* te doen en zich aldus de overwinning verzekert. ¹⁾

Met drie of vier Divn. uit te sparen, is de overwinning niet verzekerd. Blauw kiest daarom, tot schrik en ontsteltenis van de D.Cn. in voorste lijn, de oplossing, aangegeven in schets IV.

Hoe Rood zich ook keert of wendt, steeds kan Blauw op één der vleugels overmacht verkrijgen. In beginsel moeten de hoofdkrachten op den *minst* bedreigden vleugel worden ingezet, terwijl men zich op den *meest* bedreigden vleugel z.n. tot afweren bepaalt. Dan heeft Blauw zelfs kans op één vleugel een dubbele overmacht te verkrijgen.

Het is de moeite waard te overwegen, of men niet beter doet van huis uit uit te maken (dus zonder inzicht in den Rooden toestand te hebben), op welken vleugel men 2 en op welken men 3 Divn. zal inzetten en deze Divn. voor den tegenaanval gereed zal stellen. Zij gaan dan tot den aanval over kort nadat de Roode aanval is ingezet. Blijft de Roode aanval uit, dan kan men nog uit deze opstelling, dank zij het feit, dat men over 5 mobiele Divn. beschikt, zelf tot den aanval (c.q. tegenaanval) overgaan.

Ten slotte nog een enkel woord om de taak van de D.Cn. in voorste lijn te verlichten.

In de eerste plaats is een krachtige aanval van Rood op de stelling, zooals wij hopen te hebben aangetoond, zeer onwaarschijnlijk. Mocht Rood echter *toch* met *sterke* krachten op het front aanvallen, dan kan Blauw het bedreigde frontdeel versterken en houdt dan voor de omvatting nog voldoende krachten over (zie ook onder A., wat wij schreven omtrent een Rooden frontaanval met 6 of 8 Divn.).

¹⁾ Zie Gev. Handl. p. 82, 10e t/m. 12e regel en p. 84, 11e t/m, 13e regel.

In de tweede plaats behoeft de verdediging slechts tijdelijk te worden gevoerd, aangezien hier de 5 res. Divn. uitkomst brengen door, hetzij in haar geheel, hetzij met slechts enkele Divn., een tegenaanval te ondernemen.

Hiernaar moet de tactiek zich regelen. Het gevecht uit de diepte te voeren of reserves achter te houden, zou in dit geval dus verkeerd zijn.

Volgens de Gevechtshandleiding kan een Div. een hardnekkige verdediging (dit wil zeggen een verdediging van langeren duur) voeren op 4000 M. frontbreedte; men heeft dan vermoedelijk 4 tot 5 bataljons in voorste lijn (800 M. per bataljon) ¹⁾.

Door de 4 Regn. naast elkaar te plaatsen kan de D.C. 8 bataljons in voorste lijn brengen; er zijn dan nog 4 bataljons als Reg.reserve over en bovendien 2 Div.mitr.compn. Op deze Reg.res. kan de D.C. een servitoot leggen.

Bij de *voorregimenten* is de toestand, vooral indien de beide Div.mitr. compn. mede worden ingezet, dus nagenoeg gelijk aan die bij een hardnekkige verdediging. Op het front van 8 KM. ontbreken alleen de beide regimenten Div.reserve; doch deze zouden slechts noodig zijn, indien men een *hardnekkige (langdurige)* verdediging wilde voeren en tegen een sterkeren vijand dan wij hier verwachten.

Met 5 Divn. in reserve is het uitgestippelde plan werkelijk niet zoo gewaagd.

Hoe men er ook over denkt, ons doel was slechts aan te toonen, dat breede fronten *noodzakelijk* zullen zijn om den A.B. de overmacht te verschaffen, welke noodig is om een overwinning te behalen. En dit toch is het doel van elk gevecht.

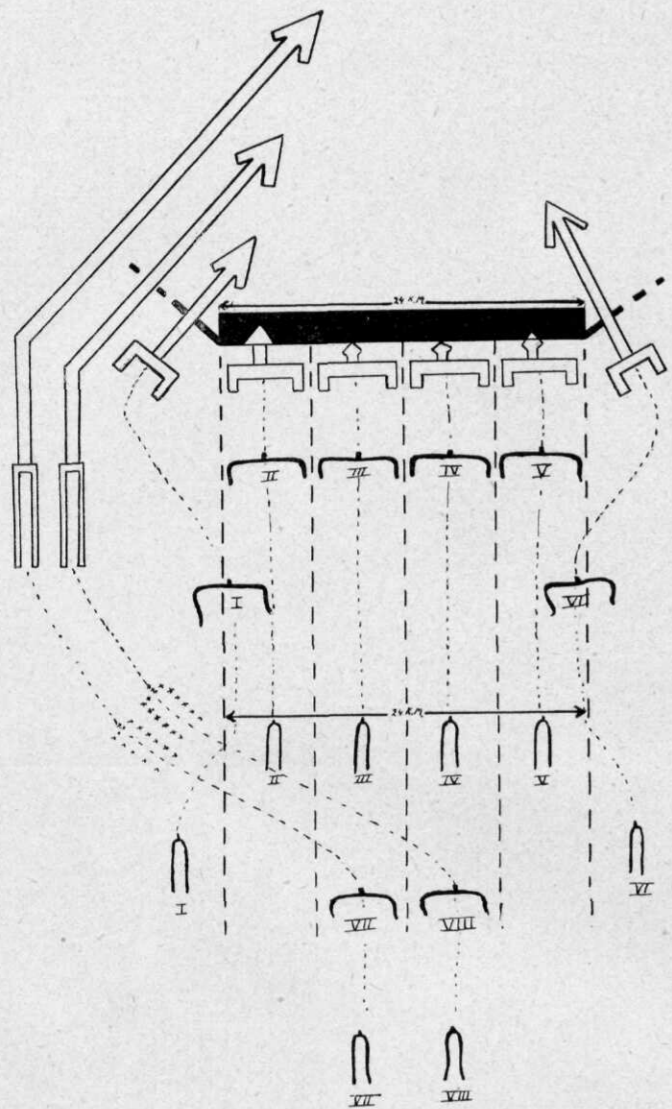
Hiermede zijn wij gekomen aan het slot van onze beschouwingen. Wanneer wij er enkel in slaagden belangstelling op te wekken voor breede fronten, achten wij onze moeite ruimschoots beloond. Indien de lagere commandanten in oorlogstijd plotseling gesteld worden voor het optreden op breede fronten, zouden velen het „waarom” der schijnbaar overmatig gestelde eischen niet begrijpen en toch kan van hun uitvoering het wel of wee der onderneming afhangen.

Voor elke gevechtshandeling is echter een wederzijdsch vertrouwen van hoog tot laag noodzakelijk. Welke ook de eischen zijn, die hun worden gesteld, laten zij beginnen met den Chefs het noodzakelijke vertrouwen niet te onthouden.

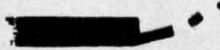

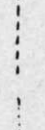

---

¹⁾ Zie Gev. Handl. p. 115 noot.

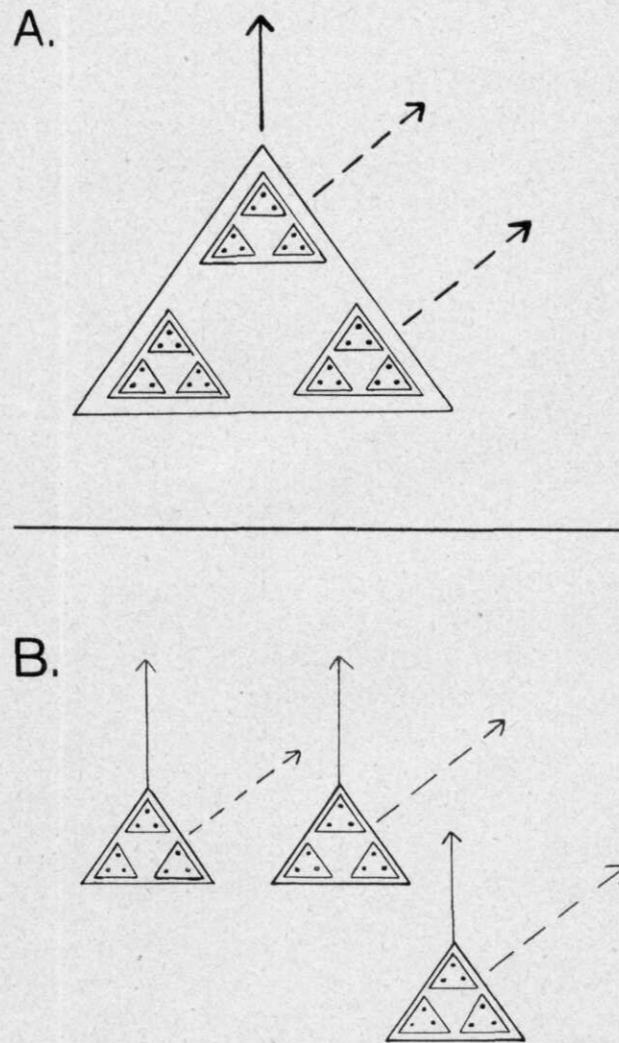
Schets I.

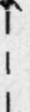
Toelichting schets I.

- Blauwe stelling.
- Toestand Rood avond 1 Mei (hoofdmachten).
- idem avond 2 Mei.
- Toestand IVe Roode D.G. morgen 3 Mei.
- Toestand Rood morgen van 4 Mei.
- Aanvalsrichting rood.
- Grens Div. vak.
- Opmarsrichting Div.

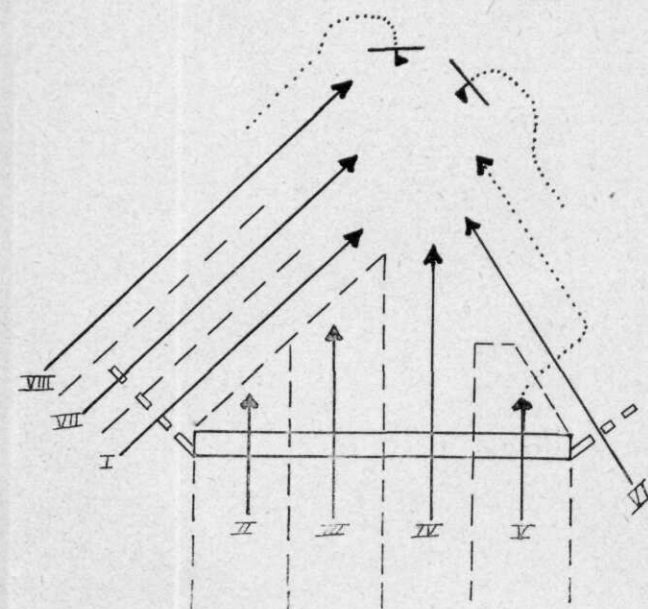
Schets II.

Toelichting A en B.

- comp. inf.
- oorspronkelijke marschrichting.
- veranderde marschrichting.

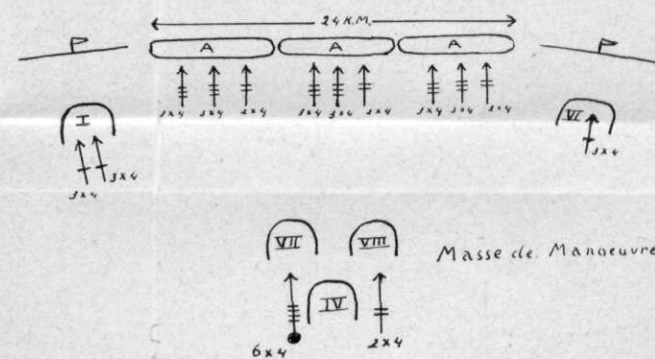
Schets III.

Toelichting Schets III.

- Blauwe stelling.
- Aanvalsrichting Roode Div.
- Scheidingslijn Roode Div. De buiging in de scheidingslijn vindt eerst plaats achter de vijandelijke hws.

Schets IV.

Toelichting Schets IV.

- A = één Div. + één reg. inf. + één div. mitr. comp. + één Afd. 8 St.
- Bovendien een art.groep van 1 Afd. 10 veld en 2 Afdn. 12 l. St.

De ontwikkeling der cavalerietactiek en de stand van het cavalerievraagstuk in het buitenland.

DOOR

J. E. FEENSTRA,
Ritmeester der Huzaren.

Gedurende de laatste jaren heeft de ontwikkeling der cavalerie in het buitenland bemerkenswaardige en veelvuldige vorderingen gemaakt. De moeilijke na-oorlogsche jaren waren overwonnen en gezondere denkbeelden over het gebruik van de cavalerie begonnen geleidelijk weer baan te breken. Langzamerhand wordt er in alle landen naar gestreefd om te beschikken over modern afgerichte en uitgeruste cavalerie, die door gemotoriseerde hulpkrachten versterkt is.

In Frankrijk voelt men de laatste jaren veel voor motorisering. De aanhangers van het paard zijn van meening, dat de cavalerie te paard manoeuvreert en te voet vecht. De maarschalk Foch wilde de cavalerie om hare snelle bewegelijkheid en haar eigenschap, op elk gewild oogeblik snel te kunnen worden ingezet, niet missen.

In Engeland is men vast overtuigd, dat goed afgerichte cavalerie op elk oorlogstooneel met succes zal kunnen worden gebruikt en dat hare beteekenis in vergelijking met voorheen zelfs gestegen is. Het gelukt de ijverigste aanhangers van de motorisering niet dit inzicht te veranderen.

Deze opvatting is ook *in de Vereenigde Staten* van Noord-Amerika de basis voor de verdere ontwikkeling der cavalerie geworden.

In Rusland heeft BUDJENNI in den oorlog tegen Polen in 1920 de groote waarde van de cavalerie daadwerkelijk aangetoond. Hij waakt er voor, dat de waardeering van de cavalerie bij het Russische volk onverminderd behouden blijft.

In de groote rijken worden langzamerhand de opdrachten voor de *grensbewaking*, die vroeger voor het grootste gedeelte aan de cavalerie ten deel vielen, overgedragen aan gemotoriseerde troepen in vereeniging met vliegers. De cavalerie wordt op deze wijze gespaard om dadelijk in het begin van den oorlog te worden bestemd voor de voor haar weggelegde taak.

Verder wordt in bijna alle rijken het gasvraagstuk bij de cavalerie, zoowel voor ruiter als voor paard, met ernst onder de oogen gezien.

Wij zien in alle landen op allerlei gebied een ernstig streven om de cavalerie hare waarde als zeer gewichtig wapen voor de verkenning, beveiliging en bewegelijke strijdwijze te doen behouden.

Wij zullen thans nagaan, hoe het cavalerievraagstuk in de voornaamste rijken geregeld is en welke opvattingen daar worden gehuldigd.

Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

De groote waarde, die UNCLE SAM aan zijn cavalerie hecht, wordt het beste weergegeven door Amerika's grootsten generaal, den generaal PERSHING, waar deze o.m. zegt (zie *Army and Navy Journal*, Maart 1926):

„Het schitterende optreden van de cavalerie in de eerste weken van den oorlog rechtvaardigde meer dan ooit haar bestaan. In elken toekomstigen oorlog op het Amerikaansche vasteland zal het gebruik van de cavalerie even gewichtig zijn als het in vroegere tijden het geval was”.

Hiermede volkomen in overeenstemming, denken de militaire vaklieden in Amerika er dan ook niet over het bereiden wapen te verminderen, integendeel.

Deze opvatting vormt den grondslag voor de grootsche ontwikkeling van de Amerikaansche cavalerie, welke door den inspecteur der cavalerie en „the Cavalry Board” wordt geleid en die in de leercursussen van de uitstekende opleidingsschool der cavalerie in Fort Riley, zoodanig in tal van goede artikelen in „the Cavalry Journal” tot uiting komt.

Vliegtuigen, artillerie, pantserautomobielen en zware mitrailleurs staan te harer beschikking. Uitgebreide *proeven* met deze strijdmiddelen worden gehouden, zoo ook met *automatische karabijnen* en *gasmaskers*, terwijl zeer veel aandacht aan *nachtmarschen* wordt gewijd.

De *artillerie*, toebedeeld aan een cavaleriedivisie, is van eene afdeeling tot een regiment uitgebreid, opdat de als norm in twee colonnes marcheerende cavaleriedivisie bij elke colonne over een afdeeling artillerie kan beschikken.

De *cavaleriedivisie* bestaat uit twee brigades, elk van twee regimenten; hierbij is bovendien ingedeeld een afdeeling pantserwagens van 3 eskadrons (elk eskadron telt 12 pantserwagens), een compagnie lichte tanks en een afdeeling luchtdoelartillerie.

De *vredessterkte* der Amerikaansche cavalerie bedraagt 15 *regimenten* met totaal 632 officieren en 8700 onderofficieren en manschappen, allen vrijwilligers.

In oorlogstijd worden totaal 18 regimenten geformeerd, d.w.z. 3 cavaleriedivisies, elk à 2 brigades, elk à 2 regimenten; de 6 overige regimenten worden ingedeeld bij de 6 legerkorpsen.

Er zijn belangwekkende proeven gehouden om kunstmatigen nevel door middel van electrisch geladen zand op te lossen. Dit werd door kabelballons of vliegtuigen in den nevelwolk geworpen.

Groote nadruk wordt gelegd op *het gevecht te paard*, den aanval te paard op infanterie in verschillende golven met groote tusschenruimten, ondersteund door het vuur van zware mitrailleurs en artillerie. Deze aanvalswijze vertoont veel overeenkomst met de Russische, waarop wij nog in dit artikel terugkomen, een vereeniging van het gevecht te paard met het gevecht te voet.

Veel aandacht wordt gewijd aan de schietopleiding, ook van het

paard af. Bij de *africhting te paard* worden ook veel beoefend het terreinrijden en springen.

Frankrijk.

Een heftige pennenstrijd is de laatste jaren in dit land gevoerd over het onderwerp motor of paard. De groote voorstander van den motor is de generaal CAMMON, terwijl de groote mannen in het andere kamp, behalve de kortelings overleden maarschalk Foch, de generaals WEYGANT en RAMPONT zijn. Alle overdrijving schaadt, dat heeft de generaal CAMMON, die de cavaleriedivisie in haar geheel door een gemotoriseerde divisie zoude willen vervangen, ondervonden.

De andere drie genoemde autoriteiten zijn voor het behoud van de cavaleriedivisie, echter onder toevoeging van gemotoriseerde kleinere afdelingen. Bij de in dit najaar in Lotharingen gehouden Fransche cavalerie-manoeuvres is een dergelijke proef gehouden met een cavaleriedivisie, samengesteld uit twee regimenten cavalerie, een bataljon infanterie, vervoerd op auto's, en een bataljon wielrijders. Gunstige resultaten zijn in dit terrein noch met het auto-bataljon, noch met het bataljon wielrijders verkregen; de wielrijders konden het tempo der cavalerie niet volgen en bleven ver achter.

Ook de motoriseering van de aan de cavaleriedivisie toebedeelde artillerie heeft nog heel wat voeten in de aarde; voorloopig is het streven nog het grootste gedeelte der rijdende artillerie te behouden en slechts een gering gedeelte dezer artillerie achter tractoren te doen vervoeren.

De zeer goede diensten, welke de Fransche cavalerie in het jaar 1918 aan het opperbevel als bewegelijke reserve heeft bewezen, is o.m. oorzaak geweest, dat men er naar streeft de *marschsnelheid* zooveel mogelijk op te voeren. Een zeer treffend voorbeeld van het bovenstaande vindt men in een artikel in het C. T. van November en December 1923 „Het tweede Fransche cavaleriekorps bij den Kemmelberg”.

Zooals begrijpelijk, is dat opvoeren van de marschsnelheid koren op den molen van den generaal CAMMON, die dit door de alleen zalig makende machine (den motor) wil bereiken.

De andere partij heeft echter door uitgebreide proeven vastgesteld, dat bij behoorlijke voorbereiding en training het doorsnee troepenpaard zeer wel in staat is bij een gemiddelde uursnelheid van $7\frac{1}{2}$ KM. lange afstanden zonder oververmoeidheid af te leggen. Belangwekkend op dit gebied zijn de in den afgeloopen zomer te Saumur gehouden proeven, waarbij vier sterke detachementen cadetten op paarden van verschillend type er in slaagden met goed gevolg 200 KM. binnen 2×24 uur in volledig veldtenue af te leggen.

Het meeste deed zich de behoefte aan cavalerie gevoelen in den oorlog tegen de Rifkabylen in Marokko. Hier was de cavalerie veel te gering in aantal en zelfs de anti-cavalerist CAMMON komt tot de gevolgtrekking, dat cavalerie in een dergelijk terrein noodzakelijk is.

Langzamerhand schijnt men in Frankrijk wel te gaan inzien, dat *snelheid op goede wegen en bewegelijkheid in het terrein* twee geheel

verschillende zaken zijn. Na de manoeuvre-ervaringen der laatste jaren denkt men er zelfs ernstig over de kort na den oorlog ingevoerde benaming van „Lichte divisie” wederom door die van „Cavalerie-divisie” te vervangen.

Het is wellicht van belang zeer in het kort na te gaan, wat de ervaringen in Frankrijk zijn geweest van de in de laatste jaren gehouden cavaleriemanoevres.

In September 1925 streed een gemotoriseerde gemengde troepenafdeeling als onderdeel van een „Division automobile” tegen de vijfde Fransche cavaleriedivisie (zie *Revue de Cavalerie* Sept./Oct. 1926). Hierbij deden zich zeer groote moeilijkheden voor in het zelfstandige gebruik van de gemotoriseerde afdeelingen. Kort, kernachtig en doeltreffend is het oordeel van den betrokken commandant over deze gemotoriseerde afdeeling, hetwelk luidde:

„Mon détachement! Mobilité stratégique considérable, mais mobilité tactique zéro!”

Verder was de voornaamste gevolgtrekking, dat in dit zeer bedekte terrein het *zekerste en snelste verbindingsmiddel* de *bereden ordonnans* is.

Aan de manoeuvres in het Rijnland in September 1927 namen onder leiding van den generaal GUILLAUMAT drie infanteriedivisies en een versterkte cavaleriedivisie deel in het bergachtige boschterrein tusschen de Moezel en de Nahe.

Ook hier was het eindoordeel, dat gemotoriseerde troepen en motortractie de cavalerie en de paardentractie niet kunnen vervangen, maar dat eene vermenging van beiden de meest practische oplossing is.

Een reeks artikelen in de *Revue de Cavalerie* van 1928 legt er den nadruk op, dat men de capaciteiten van automobielcolonnes bij nachtmarschen heeft overschat.

Een der autocolonnes reed telkens verkeerd, een andere kreeg door het omvallen van een der wagens op een smal boschpad aanzienlijke vertraging in den marsch. Het keeren op de veelal smalle wegen bleek zeer bezwaarlijk, zoo niet ondoenlijk.

Daarentegen gelukte het de cavalerie met buitengewone handigheid den weg in dit moeilijke terrein te vinden, snel op te marcheeren en de autocolonnes niet alleen te achterhalen, maar zelfs ver achter zich te laten. Een schitterend voorbeeld van „activité, vitesse”, dat het hart van elken rechtgeaarden ruiter met trots doet zwellen en den buitenstaanders het in de na-oorlogsche jaren eenigszins geschokte vertrouwen in het ruiterswapen weer ten volle deed terugwinnen.

Bij de verdere grootere oefeningen in den herfst van 1927 door de eerste cavaleriedivisie en de tweede divisie vliegeniers werden belangrijke gegevens verzameld over het samenwerken tusschen cavalerie en vliegers. Hierbij berispte de generaal BOUCHERRI de te langzame bewegingen van de cavalerie in het terrein.

Ook in het najaar van 1928 werden verschillende manoeuvres ge-

houden. In het Rijnland opereerde een moderne cavaleriedivisie, samengesteld uit 2 bereden brigades, 1 regiment afgezeten dragonders op vrachtautomobielen, 2 afdelingen rijdende artillerie, 1 afdeling 10 cM. geschut op vrachtauto's, 1 afdeling pantserwagens en verbindingsafdeelingen.

Na een tweedaagschen oorlogsmarsch werd het dal van de Moezel bij Trier overschreden en na terugwerping van zwakke vijandelijke afdelingen de verkenning voortgezet. Hierna kwamen twee gevechtsdagen. De divisie had in 4 dagen tijds 160 KM. afgelegd. De ervaringen, met deze gemengde divisie opgedaan, waren zeer gunstig.

Hoe zeer men in Frankrijk voor alles op versterking van de vuurkracht der cavalerie bedacht is, leeren de volgende getallen: Sedert 1914 is *de vuurkracht* van een cavaleriedivisie *vermeerderd met* 90 zware mitrailleurs, 315 lichte mitrailleurs, 36 3,7 cM. kanonnen, 3 mortieren Stokes en 12 kanonnen van 7,5 cM.

Ieder eskadron heeft 2 zware mitrailleurs en 12 lichte mitrailleurs.

Frankrijk beschikt in Europa over 42 regimenten cavalerie, in Noord-Afrika 13 regimenten en in Syrië 2 regimenten, totaal 57 regimenten cavalerie met een totale sterkte van 1900 officieren en 41.000 onderofficieren en manschappen.

Duitschland.

Hoe hard in Duitschland met zijn 18 regimenten cavalerie in de tien na-oorlogse jaren gewerkt is, zal een ieder duidelijk zijn, die geregeld de militaire vaklitteratuur van dit land heeft bijgehouden; welke juiste denkbeelden over het gebruik van moderne cavalerie gehuldigd worden, leeren ons de korte en duidelijke reglementen en tal van artikelen in de militaire vakpers, waarvan een der merkwaardigste van den laatsten tijd voorzeker is dat van de hand van den generaal von SEECKT, getiteld: „Neuzeitliche Kavalerie”.

Er is, zooals gezegd, hard gewerkt in Duitschland om van de Duitse cavalerie te maken een modern strijdwapen, dat groote snelheid en bewegelijkheid aan groote vuurkracht paart; dit laatste voor zoover de omstandigheden zulks ten minste toelaten.

Wij vinden in de Duitse cavaleriereglementen het streven neergelegd om, ter vermijding van verliezen, zich zooveel mogelijk in smalle colonnes aan het terrein aan te passen en om de bewegingsvormen eenvoudig en in overeenstemming met den oorlog te brengen.

In het in 1923 verschenen A.V.K. 6, door mij in details besproken in „De Militaire Spectator” 1924, is van de vroegere, zoo talrijke exercitie-formatiën weinig meer overgebleven. Alleen in het eskadron kan nog formeel te paard geëxerceerd worden, in regimentsverband is daarvan geen sprake meer; het regiment kan alleen bewegingen op het gevechtsveld uitvoeren.

Maar ook dit was slechts een overgang gedurende den tijd van den wederopbouw, waarvan het eskadronexerceeren het opvoedingsmiddel was voor het instandhouden van de discipline.

In het jaar 1928 werd verder *voortgegaan met de vereenvoudiging*, met het doel, onder loslating van alle schema's, slechts datgene te beoefenen, wat de troep in den oorlog daadwerkelijk noodig heeft. De vormen te paard werden zooveel mogelijk aangepast aan die te voet, waardoor het grootste aanpassingsvermogen aan het terrein werd verkregen.

Het Deutsche *eskadron* is thans verdeeld in *drie* pelotons.

Het zuivere exerceeren te paard kan nog alleen maar in het peloton worden beoefend. Bij het afzitten tot het gevecht te voet krijgt de links rijdende een handpaard, of één ruiter drie handpaarden.

In het jaar 1927 werd *de lans* bij de geheele cavalerie *afgeschaft*. Hoewel te weinig zware mitrailleurs zijn ingedeeld en noch over pantserwagens, noch over cavaleriegeschut (in den geest van onze 6 veld) wordt beschikt, wordt bij oefeningen door improvisaties toch met al deze zaken voortdurend rekening gehouden.

Voorts is steeds zeer groote beteekenis gehecht aan *marcheeren en vechten in den nacht*; ook dit wordt veelvuldig beoefend.

Bij de in 1928 gehouden cavaleriemanoevres in Silezië is overtuigend gebleken, dat de Deutsche cavalerie op een zeer hoog plan staat. Er zijn uitstekende marschprestatieën geleverd, zoowel bij dag als bij nacht, en er werd uitstekend samengewerkt met de bataljons infanterie, welke, op automobielen vervoerd, aan de oefening deelnamen.

Ook aan het rijkunstig onderricht, zoowel aan officieren als aan den troep, is hard gewerkt en er zijn goede resultaten verkregen.

Wij wijzen in verband hiermede op de groote successen der Deutsche ruiterofficieren tijdens de Olympische Spelen 1928 te Amsterdam en verleden jaar te New-York.

Polen.

Men overdrijft niet, als men zegt, dat Polen reeds in vreedstijd een der sterkste militaire mogendheden van Europa is. Het is begrijpelijk, dat een land met een dergelijk arm wegnnet en met uitgestrekte terreinen, welke zich zoo bij uitstek leenen om te paard door te trekken, over een sterke cavaleriemacht beschikt. Polen bezit 40 cavalerieregimenten, verdeeld over 18 brigades, met in totaal 205 eskadrons.

De geest en de discipline zijn zeer goed, waartoe de tweejarige eerste-oefentijd niet weinig bijdraagt.

Groote waarde wordt gehecht aan het *gevecht te paard*, waarbij de lans nog steeds een hoofdrol speelt; maar ook aan het *gevecht te voet* wordt de noodige aandacht besteed.

De bewapening en uitrusting zijn modern en op de hoogte van den tijd. Op rijkunstig gebied wordt hard gewerkt, het paardenmateriaal is zeer goed. De Poolse cavalerieofficieren zijn steeds geduchte tegenstanders en steeds rijkelijk vertegenwoordigd op alle belangrijke buitenlandsche ruiterwedstrijden.

Italië.

Italië is het land, dat na den oorlog op zeer groote schaal is overgegaan tot inkrimping van zijn cavalerie. Telde de Italiaansche cavalerie bij het einde van den oorlog nog 4 cavaleriedivisiën, met in totaal 30 regimenten, thans is zij verminderd tot 3 cavaleriebrigades, met totaal 12 regimenten en 2 eskadrons pantserwagens.

Italië is een der baanbrekers geweest voor de oprichting van lichte divisien en brigades en was een der eerste landen, dat zijn 3 cavaleriebrigades den naam gaf van „Corpo cellere”.

Elke „corpo cellere” bestaat uit 3 regimenten cavalerie en 2 regimenten wielrijders (Bersaglieri), elk van 2 bataljons.

Een klein gedeelte der cavalerie heeft nog de lans behouden; bij vier zware ruiteregimenten wordt door de helft der daarbij ingedeelde onderofficieren en manschappen de lans medegevoerd.

De toebedeeling van zware mitrailleurs aan de cavalerie is zeer schaarsch, hetgeen in vreedstijd bij oefeningen eigenaardige bezwaren medebrengt.

Sowjet-Rusland.

Het in 1927 verschenen nieuwe gevechtsvoorschrift voor de cavalerie legt er vooral den nadruk op, dat de cavalerie een van de meest gewichtige elementen vormt van het leger van Sowjet-Rusland. Het geheele reglement ademt een zeer offensieven geest, weshalve men er toe is overgegaan *de lans*, welke in 1924 werd afgeschaft, *weer in te voeren* en er het eerste gelid mee uit te rusten.

Bij den verkenningsdienst zullen alle organen in eerste linie door middel van het gevecht medewerken. Alle patrouilles, ter sterkte van een groep tot één eskadron, zullen bij verrassend stooten, zelfs op een sterkere tegenpartij, *te paard* aanvallen. Het reglement legt evenveel nadruk op de africhting te paard, als op die te voet. De Russen voelen het meest voor het gecombineerde gevecht, den aanval, welke te paard, onder bescherming van verschillende vuurwapens, wordt uitgevoerd. Alle manschappen worden tot lichte mitrailleurschutter opgeleid.

De Russische ruitergeneraal bij uitnemendheid BUDJENNY is van oordeel, dat de cavalerie moet worden opgeleid in den geest van het *gevecht te paard*, hetwelk steeds de oer-oplossing voor vele cavalerieopdrachten zal blijven.

Uit het feit, dat de cavalerie zoowel in staat moet zijn te paard als te voet op te treden, mag z.i. niet de conclusie worden getrokken, dat beide strijdwijzen gelijkwaardig zouden zijn; naar zijne meening blijft het *gevecht te paard* voor den cavalerist hoofdzaak; het gevecht te voet moet slechts in uiterste noodzaak worden toegepast.

Is BUDJENNY dus de voorstander van het gevecht te paard à outrance, eenigszins anders hierover denkt de sowjet-generaal GOLOVINE. Hoewel ook hij groot gewicht blijft hechten aan den aanval te paard, verkondigt hij toch weer theorieën, welke meer in overeenstemming zijn

met de moderne opvattingen omtrent het ruiterswapen. Volgens hem is de cavalerie niet meer het wapen van de ruiteraanvallen op groote schaal, maar moet zij meer het wapen van de beweging en van het bewegelijke gevecht zijn.

Tijdens de in de laatste jaren gehouden manoeuvres liet de cavalerie vlot terreinrijden zien en ontwikkelden de aanvoerders groote besluitvaardigheid en snelle bevelsuitgifte.

Het paardenmateriaal is vooral na 1925 veel verbeterd. De cavalerie is modern uitgerust met de noodige verbindingsmiddelen, terwijl ook veelvuldig oefeningen worden gehouden in gasdienst, camouflage, met kunstmatige nevels en met de luchtvaart.

Tijdens de in 1928 gehouden manoeuvres heeft de cavalerie dagmarschen van 60 tot 70 KM. afgelegd, terwijl veelvuldig met vliegtuigen werd samengewerkt. Het gecombineerde gevecht te paard en te voet vond veelvuldig toepassing, terwijl ook éénmanstanks bij de cavalerie werden ingedeeld.

Het roode leger beschikt over 79 regimenten cavalerie (geheel compleet en uitgerust) en nog 18 half uitgeruste kozakkenregimenten, totaal dus 107 regimenten cavalerie.

Het cavalerieregiment bestaat uit staf, verbindingsafdeeling, 4 eskadrons en 1 eskadron zware mitrailleurs (16). Het eskadron bestaat uit 4 pelotons, elk peloton beschikt over één lichten mitrailleur.

België.

Dit land heeft in November 1926 een cavaleriekorps opgericht en daardoor zijn cavalerie aanzienlijk versterkt. België stelde zich hierbij op het standpunt, dat de jongste oorlog de *absolute noodzakelijkheid van het beschikken* bij het openen van de vijandelikheden over een *sterke en bewegelijke ruitery* overtuigend heeft bewezen.

Het is wel tekenend, dat in twee kleine staten (België en Nederland) van ongeveer hetzelfde zielenantal en onder dezelfde omstandigheden aanwezig zijn in het ééne (België) in vreedstijd een *sterk* cavaleriekorps, onder bevel van een *luitenant-generaal*, en in het andere (Nederland) een *brigade* onder bevel van een *kolonel* (die bij uitzondering generaal-majoor kan zijn).

Aangezien de meeningen omtrent het gebruik van lichte troepen in België weinig uiteenloopen met die, welke in ons land worden gehuldigd, meenen wij het tactisch gebruik stilzwijgend te kunnen voorbijgaan.

België beschikt totaal over 6 regimenten cavalerie.

Engeland.

Dit land heeft zich de eerste acht jaren na den wereldoorlog het ijverigst bewogen op het gebied van de motoriseering en ook hier verhieven zich stemmen, die de cavalerie geheel wilden afschaffen en door gemotoriseerde afdeelingen vervangen. De meest bekende voorstanders hiervan waren FULLER en LIDDLE HART. Maar de Engelschman is nu

eenmaal nuchter en zakelijk en gaat, evenals de Hollander, niet gaarne over één nacht ijs. Hij geeft, sportief als hij is, echter gaarne ieder een „fair chance” en zoo zijn dan ook in het Engelsche leger uitgebreide proeven gehouden op het gebied van motoriseering. Ook de Engelsche cavalerie heeft haar tol aan deze proeven moeten betalen en enkele regimenten zijn in den loop der tijden opgeheven en door gemotoriseerde afdeelingen vervangen.

Echter sedert 1928 is — mede aan de hand van de manoeuvre-ervaringen — een kentering gekomen in het streven naar motoriseering en valt niet alleen een stilstand vast te stellen, maar schijnt men zelfs in afzienbaren tijd de reorganisatie 1927 wederom te willen opheffen en wijzigen.

Bij de reorganisatie 1927 toch werd vastgelegd, dat het regiment cavalerie zou bestaan uit 2 bereden eskadrons en 1 eskadron zware mitrailleurs op tractors. Deze organisatie voldoet echter absoluut niet en men schijnt te trachten hier zoo spoedig mogelijk van af te komen.

De in 1925 gehouden manoeuvres met een gemotoriseerde proefbrigade vielen niet gunstig voor deze laatste uit. Van huis uit bleek, dat deze brigade door patrouilles *te paard* moest worden beveiligd, wilde zij met eenige kans op succes optreden. Voorts dat de cavalerie zich veel sneller aan waarneming en gevaar uit de lucht kon onttrekken dan de infanterie, welke op auto's werd vervoerd. De lange autocolonne gaf vaak op smalle wegen aanleiding tot stokkingen in den marsch en veel oponthoud; zoo werd een der manoeuredagen op een betrekkelijk smalle weg door het onklaar raken van een der voorste automobielen een oponthoud van 3½ uur veroorzaakt in den marsch van de geheele colonne. In het terrein en ontwikkeld tot het gevecht is de cavalerie-divisie door hare bewegelijkheid veel sneller en beter te gebruiken dan de gemotoriseerde divisie.

Een militair verslaggever, die deze manoeuvres bijwoonde, schrijft hieromtrent o.m. „Ik zag tal van kapotte automobielen, tanks en andere moderne veroveringen op het gebied der techniek langs den weg of in de sloot liggen, maar slechts één *kreupel paard*”. Dit spreekt boekdeelen.

De Engelsche majoor CHARRINGTON komt dan ook in zijn belangwekkend artikel in de Cavalry Journal van Juli 1928 tot de volgende, o.i. zoo juiste conclusie.

De cavalerie is onontbeerlijk voor verkenning en beveiliging en als bewegelijk strijdmiddel vooral in het terrein, waarin gemotoriseerde afdeelingen niet te gebruiken zijn. De cavalerie moet even goed voor het gevecht te paard als voor het gevecht te voet zijn afgericht.

Patrouilles en kleinere verkenningsdetachementen moeten elken bereden vijand stoutmoedig te paard aanvallen. *Zoolang er nog infanterie bestaat, die te voet marcheeren en vechten kan, zoolang moet er ook*

cavalerie zijn, die goed-afgericht, georganiseerd en uitgerust met de infanterie samenwerkt.

De Engelsche Minister van Oorlog heeft verleden jaar in het Engelsche parlement medegedeeld dat er aan een verdere afschaffing van de cavalerie niet wordt gedacht.

Engeland beschikt nog steeds over 20 regimenten cavalerie, waarvan steeds 12 in Engeland en 8 in de Koloniën aanwezig zijn.

Resumeerende, mogen wij wel de conclusie trekken *dat in alle landen van Europa nog steeds groote waarde wordt gehecht aan moderne, goed uitgeruste cavalerie* en dat de cavalerie op goede gronden met vol vertrouwen de toekomst tegemoet kan zien. Er bestaat in alle landen een zeer gunstig verhoudingscijfer voor wat de sterkte der cavalerie ten opzichte van die der infanterie betreft.

Zooals uit bijgaande bijlage zal blijken, is ons land vrijwel het eenigste Rijk, dat hierop eene uitzondering maakt en waar het verhoudingscijfer wel bijzonder ongunstig is, een verhoudingscijfer, dat, zelfs al telt men het regiment wielrijders bij de cavalerie op, nog verre beneden de buitenlandsche verhoudingscijfers blijft.

Overzicht sterkten en verhoudingscijfers

der infanterie en cavalerie (wielrijders) in de verschillende Rijken.

RIJKEN.	Regimenten.			Verhoudingscijfers.	
	Inf.	Cav.	Wielr.	Inf. tot Cav.	Inf. tot lichte troepen.
België	18	6	2	3:1	9:4
Engeland	40 ¹⁾	20	—	2:1	2:1
Bulgarije	8	3	—	8:3	8:3
Denemarken	9	3	—	3:1	3:1
Finland	9	2	—	9:2	9:2
Frankrijk	151	57	5	± 5:2	± 5:2
Griekenland	33	5	—	6:1	6:1
Italië	111	12	3	± 10:1	± 8:1
Joego Slavië	58	10	—	6:1	6:1
Nederland	24	2	1	12:1	8:1
Noorwegen	16	3	1	5:1	4:1
Polen	90	40	—	9:4	9:4
Roemenië	72	21	—	7:2	7:2
Duitschland	21	18	—	7:6	7:6
Oostenrijk	12	1½ ²⁾	2 ³⁾	8:1	± 3:1
Sowjet Rusland	200	107	—	2:1	2:1
Spanje	84	28	—	3:1	3:1
Tsjecho-Slowakije	52	10	1	5:1	4,5:1
Hongarije	14	2	2	7:1	7:2
U. S. A.	30	12	—	5:2	5:2
Zweden	21	4	4 comp.	5:4	5:4
Zwitserland	55	6	3	9:1	6:1

Zelfs in vergelijking met Zwitserland, Noorwegen, Zweden en Denemarken vertoont Nederland nog een zeer ongunstig verhoudingscijfer, om nu van België maar niet te spreken.

1) in Engeland bestaat geen regimentsverband, de sterkte der 136 bataljons is op 40 regimenten berekend.

2) 6 eskadrons berekend op een sterkte van 1½ regiment.

3) 6 bataljons wielrijders berekend op een sterkte van 2 regimenten.

Onze oudste gedrukte legerberichten.

DOOR

A. HALLEMA.

We schrijven het jaar 1673. 't Is oorlog en ons lieve landje zit geweldig in de knel. In het najaar van 1672 is de bekwame Fransche bevelhebber LUXEMBOURG in Holland binnengedrongen en zijn te Zwammerdam en Bodegraven de gruwelijkste wreedheden gepleegd, gelijk een eeuw daarvoor in Zutphen en Naarden, Mechelen en Haarlem. Vier vijanden, Frankrijk, Engeland, Munster en Keulen, spannen gelijkelijk samen, om de Zeven Vereenigde Nederlanden ten onder te brengen. 't Fransche leger, onder CONDÉ, TURENNE, LUXEMBOURG, uit het Zuiden oprukkende, heeft reeds in 1672 onze barrière in het Kleefsche en Keulsche gebied veroverd en is over den Rijn bij het Lobithsche tolhuis getrokken, om via Gelderland en Utrecht tot het hart des lands, de handelsmetropool Amsterdam, door te dringen. Engeland valt ons van de zee aan en als er geen DE RUYTER was geweest, die zich in den slag bij Solebay tegen YORK en d'ESTRÉES had gehandhaafd, zou ook van dien kant ons het mes op de keel zijn gezet, terwijl de Munsterschen en Keulschen den Achterhoek, Overijsel en Drente hebben bezet, om door RABENHAUPT's dapper verzet op de versterkingen rondom Groningen af te stuiten. Eveneens redt Vaandrig BEEKMAN door zijn heldenmoed Aardenburg en verrichten VAN EYBERGEN en de gewezen schoolmeester MEINDERT VAN THYNEN wonderen van dapperheid, als Coevorden door de Groningsche bezetting wordt hernomen.

Zoo was de toestand in 1672 en in den aanvang van 1673.

Doch buiten deze zeldzame blijken van waarachtig plichtsbesef en persoonlijke toewijding was de verslagenheid grooter dan de dapperheid, de neiging tot overgave sterker dan de wil om zich te verdedigen. Te Charleroi aan de Maas was het depôt der Fransche legers en onze kranige stadhouder WILLEM III vermocht het niet te nemen, door welke mislukte poging LUXEMBOURG juist gelegenheid kreeg, om Holland binnen te dringen met het doel Den Haag in brand te steken. Doch de dooi viel in en ook hij moest terugtrekken. Wel veranderde in 1673 de toestand van ons land in wat gunstiger zin, doch Maastricht ging verloren. Koning LODEWIJK XIV verscheen in eigen persoon voor de muren en wilde om strategische redenen tot elken prijs deze vesting veroveren, van welker bezetting de Franschen al zooveel nadeel hadden ondervonden. Ze vormde een belangrijke schakel in de keten der sterkten van de Maas—Roer—Rijnlinie, die vanaf Charleroi tot aan Utrecht toe reeds geheel in handen der Franschen was gevallen.

De stad stond bij de opeïsching door den Zonnekoning onder bevel van den kolonel FARIAUX, een dapper en plichtsgetrouw krijgsoverste, die den Franschen reeds menigmaal den toevoer had afgesneden. Voordat de vesting ingesloten werd, had men er nog een regiment Italianen uit Limburg weten binnen te loodsen, dat evenwel slechts 300 man telde, eenige dagen later nog aangevuld met een kleine honderd andere manschappen. De belegerden deden twee uitvallen, toen het beleg nog maar pas was begonnen, welke ook met goeden uitslag werden bekroond. De koning zag dan ook spoedig in, dat hij met ernstige tegenstanders te doen had en besloot ten spoedigste met het aanleggen van batterijen en loopgraven voort te maken en de stad met grof geschut te beschieten.

Dit spelletje begon den 15den Juni en werd elken dag met kracht voortgezet, zoodat reeds den 19den d.a.v. voor het eerst werd storm geloopt op een buitenwerk, waarbij niet minder dan 1500 Franschen omkwamen. Trots groote verliezen werden die bestormingen meermalen hervat en hoewel de vijand telkens door de belegerden werd teruggeslagen, kwam het toch zoo ver, dat de Franschen zich eerlang van eenige werken meester maakten en in de omwalling door het grof geschut dusdanige breuken werden geschoten, dat verdere tegenstand op den duur nutteloos zou zijn. Aan de Tongesche Poort was er bijv. al een bres van 10 Meter breedte. De halve stad lag in puin en de geestelijkheid zoowel als burgerij en regeering drong er dagelijks sterker bij den militairen commandant op aan, om de vesting over te geven, zoodat deze eindelijk voor de overmacht zwichtte. Den 1sten Juli werd het verdrag van overgave geteekend, waarbij de koning de voorwaarde gesteld had, dat de geestelijke gebouwen en goederen in de stad niet anders bestuurd en bezeten mochten worden dan door de gezindte, die ze gesticht of gegeven had.

Vanuit *Charleroi* moest nu het Fransche garnizoen van *Maastricht* zijn leeftocht, munitie en soldij ontvangen. Doch men had er niet op gerekend, dat er in de Brabantsche en Vlaamsche Generaliteitslanden telkens uitvallen werden ondernomen, om den Franschen den buit afhandig te maken of den pas af te snijden. Speciaal vanuit *Breda* loerde men op de Fransche transporten van *Charleroi* naar *Maastricht* en van een dezer uitvallen verhaalt de hier afgedrukte origineele en curieuzer „brief”. Tot goed begrip der situatie deelen we nog terloops mee, dat *Breda* als prinselijke bezitting in die dagen een garnizoen had, dat nog in Juli 1672 door den stadhouder was geïnspecteerd, wien toen bleek, dat de verdedigingsmiddelen er zich in een slechten toestand bevonden, waarom tot verbetering was besloten, terwijl de bezetting, bij resolutie der Staten bestemd om deel uit te maken van het veldleger, werd aangevuld. Behalve uit eenige compagnieën schutterijen bestond het uit twee regimenten Spaansche hulptroepen, die ondertusschen de burgerij

der stad veel overlast aandeden en meester HANS, den scherprechter, handen vol werks bezorgden. Kolonel WEIBNOM was bevelhebber van een der Spaansche regimenten en later slotvoogd, terwijl FREDERIK VAN NASSAU, heer VAN ZUYLESTEIN en natuurlijke zoon van FREDERIK HENDRIK, nog in 1672 het garnizoen aldaar commandeerde en op het Bredasche kasteel of prinsenhof resideerde. Beide bevelhebbers verzuimden intusschen niet, hun soldaten werk te verschaffen in den vorm van graaf- en schansarbeid, op patrouille gaan, den omtrek van Breda van den vijand zuiveren en buiten de grenzen der Baronie vijandelijke transporten nemen, gelijk onderstaande gedrukte „brief” bewijst.

MISSIVE,

Geschreven uyt Breda, den 12. Iuly 1673.

Rakende den grooten buyt die de onse van de France hebben bekomen ontrent

TONGEREN en CHARLEROY.

Bemide Neef,

Ick en kan niet nalaten om u l. bekent te maken den grooten buyt die ons volck al hier binnen gebracht heeft: daer is hier uyt de Stadt over 6. a 8. dagen een Partij uytgegaen van 40. man/ daer onder 10. Dragonders waren/ die hebben ontmoet tussen Tongeren en Charleroy een Partij France/ die stercker waren als de onse; maer de onse waren soo voozichtig/ datse tweederhande Trommel-slagh sloegen/ waer dooz de France meenden dat ons volck vry stercker waren dan sy; soo datse genootsaecht waren (soo sy meende) quartier te versoeken/ 't welck haer gegeven wiert: midts dat sy altemael haer geweer souden neder leggen; 'twelck haren Oversten niet en wilde doen/ die ons volck terstont doot schoot: en doen de France sagen datter geen meerder volck voozden dagh en quam/ wilde sy het herbatten/ doch te laet/ alsoo sy meest haer geweer ter neder gelept hadden: de onse siende datse haer begonden te verweren/ schoten daer wacker onder/ soo datter terstont wel 18 doodt geschoten/ en 60 gebangen bekomen wierden/ die ons volck neffens 44 Paerden/ twee leger-wagens (d'een met een blaetwe/ en d'andere met een rope hupf overdeekt/ daer wapens boven stonden) hier binnen hebben gebracht; vooz d'eene wagen ging 4. en voor d'ander wagen 3. Paerden. Daer is op de wagens gebonden veel kostelick goet/ nevens 15. Kofferties met gelt: ick heb een Officier hoorzen seggen/ dat hy een Koffertie heeft sien openen daer over de 600. Pijsketten zijn ingevonden/ behalven het silver gelt/ nevens een silver Servies. Daer wort geseght/ dat den buyt wel tweemaal hondert dupsent guldens waerdigh is; doch laet het maer de helft zijn/ soo is de victorie al vry groot. Sy waren van meeninge niet al dese kostelijckheden/ nevens het gelt naer Mastricht te gaen/ om aldaer het Garnison te betalen; 't welck nu haer misslucht zijnde/ sal goede buyt vooz onse waegh-halsen zijn/ en vooztaen goede couragie onder onse Soldaten maken. Daer zijn maer twee van onse Kuyters doodt gebleven en twee gequetst: sy hebben gisteren 14. upren gemarceert/ soo datter eenige Francen waren/ die haer schoenen onder wegen hadden wegh gesmeten/ om dat dooz het lang duyrig marceren van hare voeten quamen af te vallen/ en zijn alsoo op hare kousens hier binnen gekomen/ hoe gemakelick dese dat langduyrig voeteren gevallen heeft/ kan een pgelick by sich selven licht afnemen. Onder dese gebangenen zijn geweest vier Officieren/ die alle te Paert saten/ daer onder was den soon van den Grave van Viuan. De Perden sullen overmozgen verkost worden. De vzienden mogen het wel na vertellen/ want het is waer/ ick hebbe selfs altemael sien binnen komen langs de haeghe poort/ en was een lust om aen te sien. Dale.

Te Dordrecht, Gedrukt by Symon Onder de Linde, Boeckverkooper by de
Vismarct, in de Fonteyn. 1673.

Ten slotte over het karakter van een dergelijke berichtgeving nog een enkel woord. Er waren toen nog geen couranten *met een snellen berichtendienst*, die dergelijke tijdingen van het oorlogstoneel of de wederzijdsche veroveringen en verliezen binnen één of een paar dagen het geheele land door konden bekend maken, gelijk zulks in onze dagen geschiedt. Ter vervanging daarvan nu dienden de z.g. *vliegende blaadjes, nieuwaren, tijdinghen, waerachtige verhalen*, enz., evenals in het buitenland de *Zeitungs, Neue Zeitungs, News, Strange News, Nova Relazione, Nouvelles* e.d. Ze behandelden meest één onderwerp, verhaalden zoo bevattelijk mogelijk het gebeurde of merkwaardige in één plaats en stonden geheel los van en in geenerlei betrekking tot elkaar. Zij misten dus ook het oorspronkelijk karakter van een courant, verschenen op ongeregelde tijden, misten de verscheidenheid van inhoud, die ook onze oudste couranten kenmerkte, als de Amsterdamsche (van 5 April 1621, 13 Maart en 12 Augustus 1623), sedert 25 April 1626 „ghedruckt bij BROER JANSZ, out courantier, woonende op de Nieuw-Zijds-Achter-Borch-wal, in de Silvere Kan, bij de brouwerij van de Hoy-berch”.

Die „loop- of nieuwaren” werden reeds in de 16e eeuw gedrukt en verspreid, waren afkomstig van „seker geloofwaardig persoon(en)”, gericht aan verwanten, vrienden of belangstellende lezers en eindigden dikwijls met de tirade: „Dit is al 't ghene dat wij voor desen tijdt voor nieuwaren hebben. De Heere wil ons verleenen dat ons salich is. Amen.” In oude dagboeken uit het begin der 17de eeuw wordt reeds naar de wekelijkse Vrijdagsche „courante” verwezen, waarmee toen nog de langzamerhand periodiek verschijnende „nieuware” bedoeld werd: „Wat voorders passeert, sal ic U.E. toecomende Vrydaghe in de Courante mede deelen.” En HOOFT's „Warenar” in de uitgave van 1617 behelst een plaats, waar de rijke dametjes gehekeld worden, die haar echtgenooten op hinderlijke en zelfs stuitende wijze laten voelen, dat zij hun het geld aanbrachten, verkwistend en aanmatigend optreden en op kransjes praten over de dingen van den dag, van welke bijeenkomsten de dichter dan vertelt:

„Tweemaal ter week leest m'er, van blat tot blat,
De couranten nouvelles uit de vier hoeken der stat,
Getrouwelyck vergadert door Secretaris Snap-al.”

Hier zijn het buur- en kletspraatjes, die den inhoud der loopmaren vullen en kunnen nog onmogelijk de eigenlijke couranten bedoeld zijn, evenmin als waar BREDERODE in zijn Spaanschen Brabander e.d., 1681, spreekt van „nieuwe tijngjes”, welke ook, laat het dan zijn periodieke, nieuwstijdingen zijn geweest, die HUGO DE GROOT blijkens BRANDT's biographie reeds vanuit Holland te Parijs ontving in den jare 1621, ook onder den naam van *looptijdingen*. Eerst de Amsterdamsche Courant van BROER JANSZ. opende in 1626 de rij van periodiek verschijnende Nederlandsche nieuwsbladen, dertig jaren later gevolgd door de nog steeds bestaande „Oprechte” (deze toevoeging is van 1664)

„Haerlemse Dingsdaeghse Courant”, waartoe de Haarlemsche stadsdrukker ABRAHAM CASTELEYN het initiatief nam blijkens den volgenden merkwaardigen brief, nog in het bezit der firma ENSCHEDÉ te Haarlem, waarmee wij tevens deze schets besluiten:

„Sr. De uytnemende fabuleusheydt der Tydingen, die heden-daeghs ons de Beweginghe der woelende Werelt berichten, heeft my ghedrongen voor eenighe Lief-hebbers en voor myn selfs, op myn eygen Kosten vande voornaemste Plaetsen van Europa bysonder Nouvelles te laten komen; 't welck sonder moeyten en Kosten niet en is gheschiet: Deze Sr. JAN VAN HILTEN ¹⁾ zalig: by my siende, heeft my ghebeden, hem Weeckelijck daarmede, ofte met iets daar uyt te willen dienen, dat ick somwijle ghedaen hebbe, waerdoor gekomen is, dat de zijne beter als d'andere zijn gheweest; Maer na dat Sr. VAN HILTEN overleden was, heb ick raetsaemer gheoordeelt, om geen slaaf van een ander te blyven, hoewel my d'andere Courantiers aensochten, voor mijn selfs te doen drukken, te meer alsoo ick nieuwe ghelegenheydt tot verscheyde fraeye Nouvelles hebbe ontfanghen, in dier voeghen, dat ick meyne, dat de Lief-hebbers door de Waerdigheydt vande Nouvelles sullen gheperst worden, de mijne voor andere te prefereeren, sullende in diervoeghen Weeckelijck *aen malcanderen ghekoppelt werden, dat het vervolghens een bequaeme Historie van 't voornaemste in Europa sal zijn;* 'k Bidde derhalven ghelieft dese te favoriseeren, ende te ghebruycken, daer UEd. te vooren Sr. VAN HILTENS plach te besighen, en sende UE. ghelijck ghetal toe, te weten eenige Couranten tot 24 Stuyvers 't Boeck, sullende UE. niet ghehouden wesen voor eerst, de ondeurghesneden Couranten, die UE. niet en verbeesight, anders als met de Bladen te betalen, waarmede verblyve, in Haerlem den January 1656

UE. Dienstvaerdighen Vrient,
ABRAHAM CASTELEYN.”

(Uit: R. v. D. MEULEN, De Courant.
Leiden — 1885?)

Met dit prospectus werd de geboorte van de Oprechte Haarlemsche Courant aangekondigd, welke ook den gedrukten brief onder den naam „Missive”, „Nieuware” of „Looptijdinghe” tot voorganger had gehad en zich nog steeds op een eervolle wijze onder hare zusterbladen handhaaft. Hoe een verkleind specimen in dezen trant tot verspreiding der tijdingen van het slagveld, fort en schansen diende, hebben we door het hier afgedrukté origineel* van zeer ouden datum willen aantoonen.

¹⁾ Deze JAN VAN HILTEN had sedert 8 Augustus 1626 te Amsterdam doen verschijnen: „Courante uyt Italien en Duytschlandt, enz., voor JAN VAN HILTEN, in de Beurs-Stræet, in de twee vergulde wapen-ringhen.” Toen hij stierf, richtte ABRAHAM CASTELEYN de Haarlemsche Courant op ten behoeve van de abonné's der Amsterdamsche couranten te Haarlem en kreeg dus de „Pers” reeds haar *locaal* karakter.

Gegevens vreemde legers. (Augustus 1930.)

BELGIË XL.

Opleiding van het kader.

Gedeeltelijk ter aanvulling, gedeeltelijk als wijziging van hetgeen daaromtrent werd vermeld in Gegevens vreemde legers (November 1927), zij het volgende medegedeeld:

De schoolcompagnie.

De vorming van het verlofs- zoowel als van het beroepskader heeft plaats in elk korps, bij een afzonderlijke eenheid (schoolcompagnie, -batterij, -eskadron) met eigen administratie. Bij de onderdeelen, kleiner dan een regiment, bestaat geen afzonderlijke schooleenheid, doch aldaar worden de adspiranten vereenigd tot een peloton, dat administratief aan een compagnie is toegevoegd.

In de schooleenheid wordt het beroeps- en verlofskader elk afzonderlijk vereenigd tot pelotons in een aantal, afhankelijk van het wapen, en wel:

Infanterie: 1 peloton verlofskader geweerdragenden, 1 peloton verlofskader mitraillisten en infanteriegeschut, alsmede 1 peloton beroepskader.

Cavalerie, artillerie, genie en wielrijders: 1 peloton verlofskader en 1 peloton beroepskader.

Het beroeps- en verlofskader voor de mitrailleurbataljons en de batterijen infanteriegeschut wordt opgeleid in de scholen van het regiment, waartoe die eenheden in vreedstijd behooren.

De schooleenheid staat onder bevel van een kapitein; de pelotons worden gecommandeerd door luitenants. Deze laatsten zijn de instructeurs en worden bijgestaan door een onderofficier. De korpscommandant kiest daartoe officieren en onderofficieren, die door bekwaamheid als instructeurs en door hun gedrag de meest geschikten zijn en tevens eenige jaren achtereen in die functie kunnen blijven. Het instructiekader mag gedurende een cursus niet aan die functie worden onttrokken; het wordt niet met een andere taak belast, behalve in tijdperken, waarin aan de school minder of weinig werkzaamheden worden verricht, n.l. wanneer de adspiranten naar hun korpsen zijn gezonden en tijdens de manoeuvres.

De schooleenheid heeft haar eigen onderwijsmaterieel, terwijl de wapens, enz. voor de adspiranten van het regiment worden ontvangen. Ter beschikking van de scholen worden gesteld lokalen als leer- en studiezalen; verplichte aanwezigheid in de studiezalen is bij tableau aangegeven.

Behalve de gewone straffen gelden voor de adspiranten nog de volgende krijgstuuchtelijke maatregelen:

- a. Extra studie gedurende 1½ uur per dag.
- b. Verbod van uitgaan gedurende eenige uren, echter tot een maximum van 4 uur per dag (des Zondags 2 uur of minder).
- c. Derven van één dag verlof of meer (in totaal niet meer dan de helft).
- d. Berisping voor de verzamelde leerlingen. Deze straf gaat meestal vooraf aan wegzending.
- e. Wegzending (geschiedt door den divisiecommandant op voorstel van den korpsecommandant).

Met kerkelijke feestdagen wordt aan alle leerlingen „vacantie” gegeven van 4 tot 9 dagen; deze gelden niet als „verlof”, dat aan de aspiranten van *eenzelfde categorie* gelijktijdig wordt gegeven.

Aan het verlofskader wordt in het algemeen geen uitzonderingsverlof toegestaan voor studiën of het zich voorbereiden voor een of ander examen. Niettemin kan aan hem, die voor een examen is opgeroepen, een bijzonder verlof worden verleend.

De aspiranten worden ervan doordrongen, dat de schooleenheid een „*unité d'élite*” is, die aan de andere eenheden van het regiment een voorbeeld van orde en krijgstuicht en van goede tenue moet geven overal en ten allen tijde.

In de divisie, enz. zorgt de betrokken commandant voor de eenheid van opvatting bij de schooleenheden onderling.

Bij mobilisatie wordt de schooleenheid opgeheven; instructiekader en aspiranten worden alsdan naar hun onderdeelen gezonden.

A. *Verlofskader.*

Het verlofskader wordt gerecruteerd uit de dienstplichtigen:

1°. die een studie van middelbaar onderwijs („*du degré supérieur*”) hebben volbracht, of daarmee gelijkgestelde studiën;

2°. onderwijzers en leeraren bij het middelbaar onderwijs („*du degré inférieur*”);

3°. ambtenaren en beambten van den staat en van spoorwegmaatschappijen;

4°. die een speciale opleiding op technisch gebied hebben gehad (architecten, teekenaars, mecaniciens, electriciens, enz.); dezen zijn bestemd voor de genie.

De dienstplichtigen, genoemd onder 1°, 2° en 3°, dienen 14 maanden; die, bedoeld bij 4°, worden gekozen uit degenen, die krachtens de militiewet 12 maanden hebben te dienen.

De betrokken dienstplichtigen worden door de zorg van het Departement verdeeld over de regimenten, rekening houdende met de behoeften voor elk dezer.

Het oproepen onder de wapenen heeft voor het verlofskader zoodanig plaats, dat de dienstplicht zich niet uitstrekt over 2 academiejaren en wel:

voor de inf. en art. van het I en III L.K., de Brig. Legerart., lucht-doelart. en mil. luchtvaart op 16 Aug.; voor de andere korpsen en wapens op 31 Juli.

Indien een dienstplichtige een plaats als onderwijzer heeft gekregen, vóórdat zijn diensttijd is verstreken, kan hem door het Departement een tot het strikt noodzakelijke beperkt uitzonderingsverlof worden toegestaan.

De dienstplichtigen, die voor de kaderopleiding worden bestemd, worden alsdan „candidat gradé de complément”. Zij ontvangen allen de opleiding tot dienstplichtig sergeant. Na de 7e maand wordt een bepaald aantal gekozen, die een opleiding tot reserve-officier volgen; dezen krijgen dan den rang van „candidat sous-lieutenant de réserve”.

Tengevolge van de taalwetten zijn de militaire autoriteiten dikwijls genoodzaakt bij de artillerie een groot aantal kandidaten te plaatsen, die niet voldoen aan de studievoorwaarden, voor dit wapen vereischt, en bij de cavalerie of infanterie kandidaten in te deelen, die voor de artillerie behoorden te worden aangewezen. Deze toestand brengt mede, dat het programma der eerste twee instructie-periodes slechts de stof bevat, die allen dienen te kennen, terwijl de meer bijzondere leerstof (wiskundige kennis) in de derde periode wordt onderwezen.

De opleiding van het verlofskader is er op gericht, het zoo spoedig mogelijk in den troep te brengen, doch nadat de recruten de eerste phase van hun oefeningstijd hebben doorloopen. Aangezien de datum van opkomst voor de verschillende legerkorpsen niet gelijk is, wordt voor ieder der kandidaten afzonderlijk vastgesteld, wanneer hij naar den troep zal gaan. In ieder geval hebben zij dan het sergeants-examen afgelegd.

De oefeningstijd voor de kandidaten is verdeeld in 3 fasen ¹⁾, en wel:

1e phase (2 maanden).

Zoodra zij bij het korps zijn aangekomen, worden zij ingedeeld bij de schooleenheid. Zij ontvangen hun opleiding tot soldaat en worden voorbereid voor hun functies in den toekomstigen rang. Aan het eind van die phase krijgen zij een rang gelijk aan dien van korporaal.

2e phase (5 maanden).

Het onderricht wordt voortgezet zoodanig, dat aan het eind van deze phase de kandidaten de volledige practische kennis hebben voor de functies van sergeant te velde.

In den loop van deze phase worden de schooleenheden meestal eenigen tijd ingedeeld bij een „école d'arme”. In deze école d'arme verblijven de schooleenheden van de infanterie en wielrijders 6 weken, die van de artillerie een maand en die van de cavalerie 2 maanden. Het

¹⁾ Hetgeen ten aanzien van de drie fasen wordt vermeld, moet als „in 't algemeen” worden beschouwd. In verband met verschillende omstandigheden moet bij 't eene legerkorps op dit punt, bij 't andere legerkorps weer op een ander punt van den algemeenen regel worden afgeweken.

verblijf heeft ten doel de oefeningen in het terrein voort te zetten in een daartoe bijzonder geschikte omgeving, zooals het kamp van Beverloo voor de groep, de sectie, het peloton en de compagnie, het kamp te Brasschaet voor den stuksecommandant en voor den waarnemer.

Aan het eind van deze 5 maanden leggen de kandidaten een examen af voor sergeant, ten overstaan van een commissie, aan te wijzen door den korpscommandant (deze zelf òf een reserve-hoofdofficier is voorzitter). Dit examen heeft tevens ten doel, de kandidaten uit te zoeken, die een opleiding tot reserve-officier zullen ontvangen. Het examen is vooral practisch.

3e phase.

Bij den aanvang worden de kandidaten in twee categorieën gesplitst, n.l.:

de „candidats sous-officiers de réserve” (C.S.O.R.) en

de „candidats sous-lieutenants de réserve” (C.S.L.R.).

Tot deze laatste categorie komen te behooren de leerlingen, die volgens de rangschikking bij het examen voor sergeant tot de beste behoorden, en wel tot een aantal, jaarlijks door den minister vast te stellen. Zij dragen als onderscheidingsteeken op den linkermouw den Belgischen leeuw in wit metaal.

De korpscommandant deelt thans de C.S.O.R. en C.S.L.R. in bij de onderdeelen van het regiment.

De C.S.O.R. volbrengen hun dienst verder bij het onderdeel, waarbij ze zijn ingedeeld en worden groepscommandant, stuksecommandant, enz. Bij hun vertrek met onbepaald verlof worden zij *benoemd* tot sergeant.

De C.S.L.R. ontvangen verder de practische opleiding tot reserve-officier. Gedurende de eerste maand van de 3e phase vervullen zij de functie van sergeant bij het onderdeel en wordt er bij de schooleenheid geen onderricht gegeven. Na deze maand wordt het onderricht aldaar hervat gedurende de middaguren en blijven zij de morgenuren ter beschikking van de onderdeelen.

De oefeningen daarbij zijn uitsluitend practisch, om hen op te leiden tot sectiecommandant of ook tot andere functies (bataljons-adjutant, enz.). Deze oefeningen worden voortgezet gedurende de schietoefeningen en manoeuvres, waarbij de C.S.L.R. ingedeeld worden bij de onderdeelen, waartoe ze bij mobilisatie behooren.

Vóór hun vertrek met onbepaald verlof leggen de kandidaten het examen voor reserve-officier af voor een commissie, benoemd door den divisiecommandant en bestaande uit den korpscommandant, een hoofdofficier, den commandant van de schooleenheid en een kapitein.

De kandidaten, die de geschiktheid voor „sous-lieutenant” hebben verkregen, worden tot *sergeant* benoemd op het oogenblik, dat ze met onbepaald verlof vertrekken. Zij krijgen alsdan op hun linkermouw den Belgischen leeuw in geborduurd zilver, in plaats van in wit metaal.

Alle kandidaten (C.S.L.R. en C.S.O.R.) volbrengen hun herhalings-oefeningen (1 van 6 weken en 2 van 8 dagen) met hun jaarklasse en in

hun eigen onderdeel, terwijl de opleiding van de C.S.L.R. daarbij wordt voortgezet op de wijze, als reeds hiervoren is aangegeven. De korpscommandant verzekert zich in den loop van de 6 weken, dat de candidaten nog hun geschiktheid hebben behouden.

Jaarlijks wordt per wapen door loting uitgemaakt wie der candidaten voor bevordering tot „sous-lieutenant de réserve” in aanmerking komt. Deze bevordering heeft in beginsel plaats aan het begin van het 4e jaar, volgende op den datum der indiensttreding. De C.S.L.R., die, bij gebrek aan beschikbare plaatsen, niet tot reserve-officier konden worden benoemd, krijgen den rang van „*adjudant*”.

Elke dienstplichtige, die, om welke redenen ook, ophoudt „candidat gradé de complément” te zijn, blijft verplicht tot een dienst van 14 maanden. Bij niet slagen voor een bepaald examen vervult men zijn dienst in den rang van korporaal of sergeant.

B. *Beroepskader.*

Adspirant beroepskader kunnen zijn:

1°. Jongelieden, die een bewijs kunnen leveren, dat zij ten minste 6 jaar lager onderwijs hebben gehad en bij een alsnog af te leggen examen blijk hebben gegeven nog voldoende kennis te hebben.

2°. Jongelieden, die bewijzen kunnen overleggen onderwijs genoten te hebben hooger dan onder 1° genoemd.

3°. Dienstplichtigen, zelfs na hun opkomst onder de wapenen, die voldoen aan de voorwaarden onder 1° en 2°, mits zij een verbintenis sluiten van twee jaar.

De minimum leeftijd voor een verbintenis is 16 jaar en de maximum 30 jaar. Hij, die vóór het volbrachte 18e levensjaar een verbintenis heeft aangegaan, kan, indien hij zulks binnen 3 maanden na indiensttreding aanvraagt, verbreking van zijn verbintenis bekomen.

De aspiranten worden, na hun aankomst bij het korps, onmiddellijk ingedeeld bij de schooleenheid. De opleiding duurt in totaal 10 maanden en begint 2 maal in 't jaar.

Deze opleidingen grijpen dus gedeeltelijk over elkaar heen. De 10 maanden worden verdeeld in 2 tijdperken en wel die voor de opleiding tot korporaal en die tot sergeant, enz. Gelijktijdig met deze opleiding wordt een cursus gehouden voor degenen, die nog niet een bepaalden graad van wetenschappelijke ontwikkeling hebben bereikt.

Bij den korporaalscursus, welke 5 maanden duurt, ontvangen de aspiranten het eerste militaire onderricht, terwijl ze voorts worden opgeleid om de functie van korporaal (brigadier) te vervullen. Na twee maanden worden zij — na afgelegd examen en bij goed gedrag — bevorderd tot korporaal. Zij, die, bij gebrek aan plaatsen, niet benoemd kunnen worden, worden met dien rang gelijkgesteld en vullen de eventueel openvallende plaatsen aan.

Zij, die op den korporaalscursus hebben voldaan, worden tot den

sergeantscursus toegelaten; degenen, die niet voldeden, kunnen een tweeden korporaalscursus volgen.

De sergeantscursus duurt eveneens 5 maanden. Aan het einde van den cursus wordt een examen gehouden, practisch en theoretisch.

De geslaagden worden door den korpsecommandant over de onderdeelen verdeeld. Op dit oogenblik komen zij te staan op de ranglijst voor sergeant *van het regiment*. De niet geslaagden kunnen een tweeden sergeantscursus volgen, mits zij een reëngagement sluiten van 6 maanden. Dit geldt ook voor hen, die om een of andere reden, onafhankelijk van hun wil, niet aan het examen konden deelnemen.

De wetenschappelijke cursus, waarvan hierboven sprake was, behoort tot de schooleenheid, duurt 5 maanden en heeft ten doel de kandidaten met vrucht het onderricht op den sergeantscursus te doen volgen. Het onderwijs wordt gegeven gedurende de middaguren en omvat beide talen, geschiedenis, aardrijkskunde en wiskunde.

Behalve deze wetenschappelijke cursus worden bij het korps nog avondcursussen gegeven en wel:

een wetenschappelijke cursus,

een cursus in de administratie en

een cursus voor analphabeten,

welke door de zorg van den korpsecommandant worden geregeld. Ze hebben in beginsel elken dag plaats in de avonduren.

De wetenschappelijke cursus duurt 10 maanden en dient om het algemeene peil van het kader te verhoogen.

Ook de kandidaten der schooleenheden, die wèl voldoen aan de wetenschappelijke eischen daaraan gesteld, doch nog niet aan de kennis van de 4e klasse van het Athéneum, zijn verplicht deze avondcursussen te volgen.

De cursus in administratie leidt onderofficieren op tot fourier en administrateur; hij wordt geregeld door den korpsecommandant.

De cursus voor analphabeten is verplicht voor hen, die lezen noch schrijven kunnen, en duurt 6 maanden, te beginnen 14 dagen na aankomst van de recruten. De korpsecommandanten hebben de vrijheid met het gemeentebestuur of hoofden van zelfstandige onderwijsinrichtingen overleg te plegen tot het doen volgen van cursussen aan die inrichtingen door soldaten van hun regiment.

Boekbespreking.

De nieuwe kaartvuurmeter zw. mitr. M. '08 van 7,9. Systeem Kapitein J. W. F. BAKHUIS. De Gebroeders VAN CLEEF. 's-Gravenhage, 1930.

De nieuwe kaartvuurmeter, ontworpen door den Kapitein J. W. F. BAKHUIS, geeft op de schaal van 1/25000 de schootsafstanden, de schootshoeken uit de schootstafel met hunne onderlinge verschillen, benevens de D.S. 82, zooals de samensteller meent, dat ze juist zijn voor den 7,9 mitr. Ten slotte nog een 7 M. verheffingslijn. Indien de verwerkte gegevens juist waren, zou eenig practisch nut aan dezen kaartvuurmeter niet te ontzeggen zijn; doch dan rijst toch nog de vraag: hoe corrigeert men het karakter van het wapen, de individueele richtfouten, de daginvloeden (wind, temperatuur, luchtdruk), benevens den terreinhoek, alle factoren, die speciaal de 7 M. lijn sterk beïnvloeden. Voor oefeningen op de kaart ongevaarlijk, vraagt men zich met bezorgdheid af, of men werkelijk in de practijk zijn vuren op dezen kaartvuurmeter mag baseeren. Inderdaad is met dezen kaartvuurmeter het indirecte vuur, over eigen troepen nog wel, voor de leerlingen te gemakkelijk gemaakt (zie blz. 2 der beschrijving).

Met allen lof voor den ijver van den constructeur, meenen we dezen kaartvuurmeter toch onder de noodige reserve ter kennismaking te moeten aanbevelen. L.

League of nations. Armament Year-Book. Sixth Yaer. 1929—1930. Geneva, 1930. Price: one pound sterling.

De zesde uitgave van dit groote werk bevat wederom een schat van gegevens betreffende organisatie, bewapening, enz. der strijdkrachten van 61 landen.

De gegevens zijn bijgewerkt tot Maart 1930. C.

Taschenbuch der Tanks, von Dr. Techn. FRITZ HEIGL, österr. Major a. D. Ausgabe 1930. Straszenpanzer. Neue Tanks. Panzerzüge. Mit 186 Abbildungen und 46 Tafeln. München, 1930. J. F. LEHMANN'S Verlag. Prijs geb. 15,— Mk.

Deze nieuwe uitgave is tot op heden bijgewerkt. Zij bevat een schat van gegevens omtrent de thans in de bewapening zijnde pantserwagens, vechtwagens en pantsertreinen.

Het 1e gedeelte behandelt inrichting, gebruik, enz. van moderne pantserwagens, vechtwagens en pantsertreinen; het 2e gedeelte geeft van 34 Staten aan, wat deze van deze strijdmiddelen bezitten; het 3e gedeelte handelt over de tactiek en de bestrijding.

Het uitgebreide werk bevat zeer goede afbeeldingen.

Wij kunnen dit boek als een uitstekende studiebron zeer aanbevelen.

C.

Ter aankondiging ontvangen.

League of nations. Armament Year-Book. Sixth Yaer. 1929—1930. Geneva, 1930. Price: one pound sterling.

Taschenbuch der Tanks, von Dr. Techn. FRITZ HEIGL, österr. Major a. D. Ausgabe 1930. Strassenpanzer. Neue Tanks. Panzerzüge. Mit 186 Abbildungen und 46 Tafeln. München, 1930. J. F. LEHMANN'S Verlag. Prijs geb. 15,— Mk.
